

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

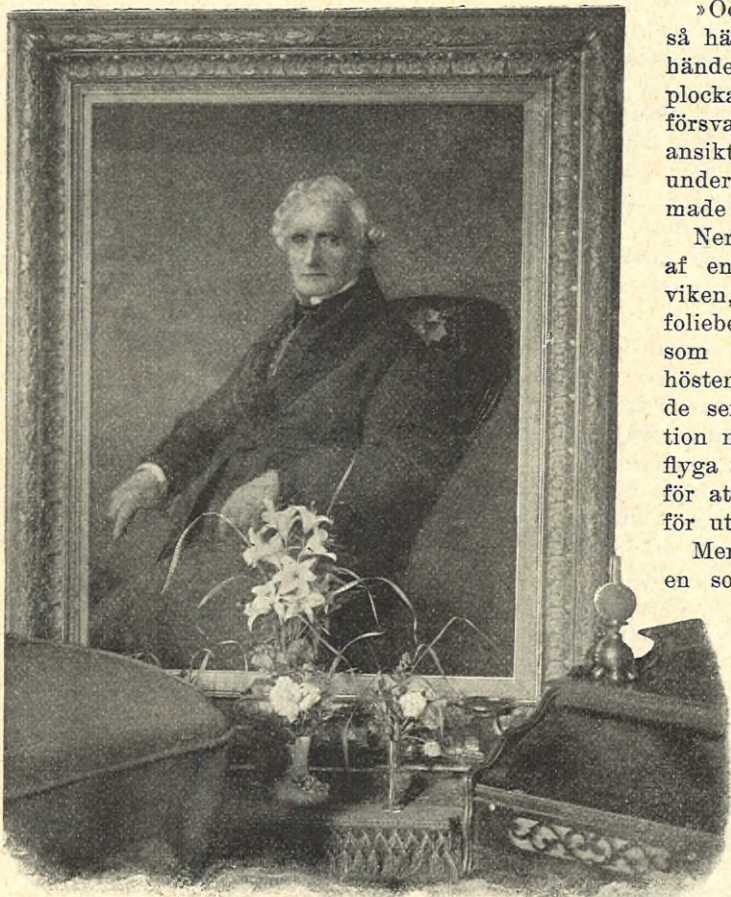




ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET

LÖRDAGEN DEN 8 AUGUSTI 1903.

N:R 32 (867)



BRUKSPATRON F. PETERSEN. EFTER ETT PORTRÄTT AF O. SÖDERMARK Å JOHANNESDAL.

ETT HEM. NÅGRA INTRYCK FRÅN JOHANNESDALSUPPFOSTRINGSANSTALT FÖR FLICKOR.

DET VAR i ett af småflickornas rum, ett ljusst, luftigt rum med tre ordningsfullt uppbyggda järnsängar i grannskapet af de öppna fönsterna, utanför hvilka löfvet vajade för julibrisen och hvarigenom man såg ut öfver ett leende målarlandskap i brinnande sol.

Plötsligt hördes hastiga steg trumma i vindstrappan och Lilly, en af 18-åringarna, som var idel glädje och fart och i hvars flickskära ansikte ögonen lyste af munterhet, kom inspringande med hela famnen full af nysydda klädningar och nysydt linne, som skulle förvisas.

Där fanns en präktig svart konfirmationsklädning, en ylkeklädning, flere andra klädningar och bluslif och en myckenhet spetsbeprydt linne, vid hvilket Lilly delvis själf lagt hand. Tyg och allt öfrigt material hade hon, i likhet med sina fem jämnåriga kamrater, fått af »tant» — Johannesdals varmhjärtade och kärleksfulla härskarinna, som dessutom låtit två sömmerskor under tre månaders tid verkställa den omfattande sömnaden.

»Och så ha vi fått hvar sin koffert... så här stor... med två fack...» och händerna mätte ut ytvidden. Därefter plockade hon ihop alltsammans igen och försvann med det och sitt skrattande ansikte lika snabbt som hon kommit, under det de språnglystna fötterna trummade en ny revelj i vindstrappan.

Nere på den finkrattade gården, som af en hög häck afgränsas mot målarviken, sutto småflickorna i en kaprifolieberså och sydde flitigt åt dockorna, som också kräfdes ny utrustning till hösten. Det var emellertid storflickorna, de sex 18-åringarna, hvilkas konfirmation nu förestod, som i september skulle flyga ut ur det varma, hägnande hemmet för att begynna den ojämna lifskampen för utveckling och bröd.

Men om det är bevisadt faktum, att en sorgfri barn- och ungdomstid i ett soligt hem, i förening med en mönstergill fostran till andlig och kroppslig sundhet grundlägger hos individen kraft att slå sig igenom och skapa sig en lycklig framtid, så torde förvisso Johannesdals skyddslingar kunna anses vara väl rustade, då de träda ut i lifvet. —

Det har gått mer än ett kvarts sekel sedan dåvarande ägaren af Robertsfors järnbruk i Norrland, brukspatron Fredrik Petersen, inköpte den i närheten af Kungshatt i Mälaren belägna egendomen Johannesdal för att där förverkliga sin vackra och vidhjärtade idé att inrätta en uppfostringsanstalt för flickor.

Redan själfva platsen är en sannskyldig idyll, och den forna gamla herrgården med sina två flyglar, som sträcka sig ned mot Mälaren, sina skuggande träd omedelbart framför hufvudbyggnadens rymliga veranda, sin stora trädgård, parken, ladugården, ängarne — allt kompletterar stället karaktär af inbjudande landtgård, där naturens uppsvenska fägring och människornas harmoniska väsen stå i öfverensstämmelse med hvarandra. Och i detta mönsterhem, som pietetsfullt ledes af den numera afidne stiftarens dotter, fröken Dorotea Petersen, få de intagna flickorna tillbringa tiden mellan sitt 6:te och sitt 18:de år.

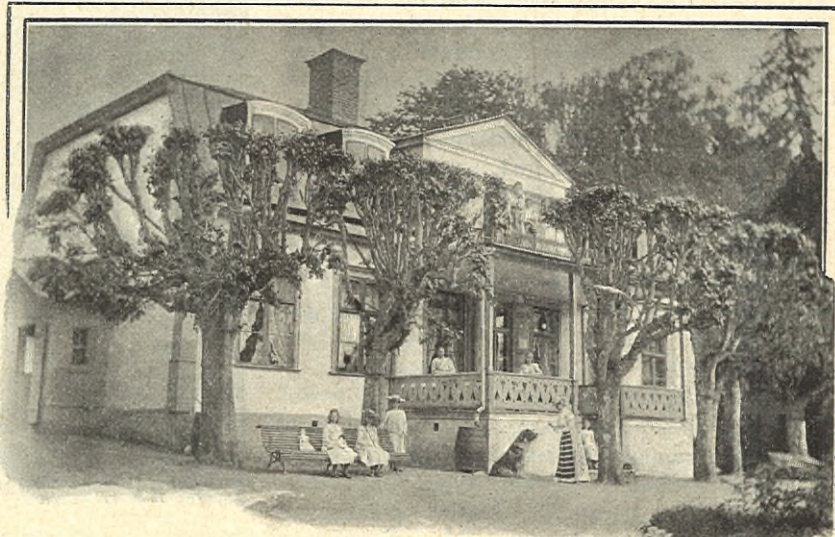
Anstalten, i hvars direktion sitta professorerna Lovén och Ödmansson, hofpredikanten Afzelius m. fl., har rum för tolf skyddslingar; villkor för intagandet är, att barnen skola vara omkring sex år, d. v. s. att antingen nyligen ha uppnått denna ålder eller också fylla inom den närmaste tiden. Femåringar eller sjuåringar mottagas alltså icke. Vidare påbjuda statuterna, att barnens föräldrar skola tillhöra den del af *ståndspersonklassen*, som befinner sig i så knappa ekonomiska förhållanden, att de själfva ej ha råd att ge sina döttrar en vårdad uppfostran.

Barnen åtnjuta fullständigt samma undervisning, som meddelas i våra 8-klassiga läroverk för flickor, vidare musikundervisning af en från Richard Anderssons pianoinstitut utexaminerad lärarinna samt undervisning i sömnad och husliga sysselsättningar. För öfrigt lefves inom anstalten ett, man kan utan öfverdrift säga, idealiskt familjelif med alla ett godt hems sunda och vederkvickande förströelser, hvartill kommer som det allra väsentligaste, att fröken Petersen är som en kärleksfull mor för sina skyddslingar, följer deras utveckling med den största uppmärksamhet, inpräntar i deras unga sinnen ordning, lydighet, kärlek till arbetet och till allt skönt och stort i lifvet, som kan elda sinnet och utveckla hjärtat.

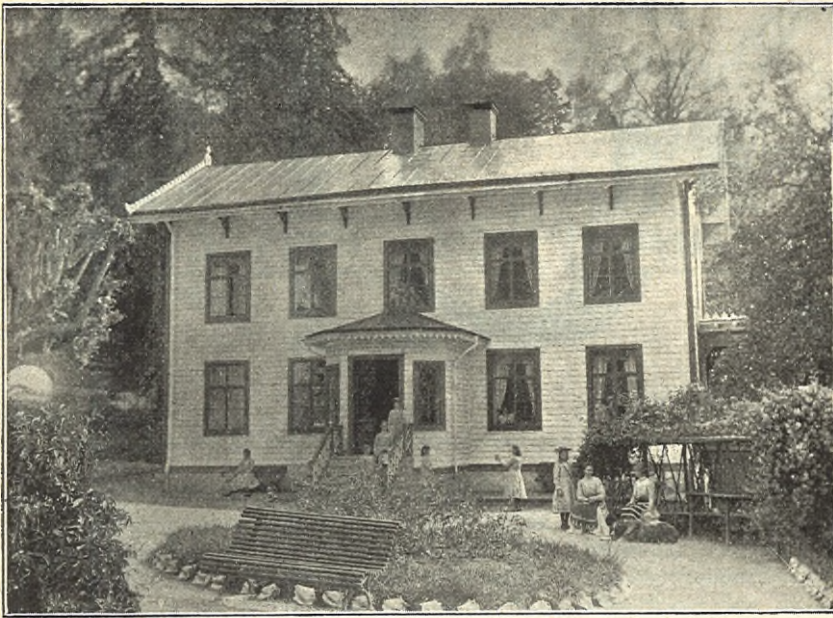
Och hela denna för barnens framtid grundläggande uppfostran lämnas, enligt den frikostige stiftarens föreskrift, *afgiftsfritt*. Föräldrarna till de intagna barnen behöfva under de 12 år, som vistelsen å Johannesdal räcker, ej med ett öre bidraga till kostnaderna.



FRÖKEN DOROTEA PETERSEN.



JOHANNESDAL'S HUFVUDBYGGNAD.



JOHANNESDAL: DE YNGRE FLICKORNAS BYGGNAD.

Äfven sedan skyddslingarne uppnått de för utträddandet från hemmet stadgade 18 åren och ute i livvet börjat göra sin studietid fruktbarande, släpper fröken Petersen dem ej ur sikte, utan tar kännedom om deras förhållanden, ger dem råd, då så behöfves, hvarförutom hon vid deras afgang från anstalten förser dem med fullständig utrustning i kläder, i enlighet med hvad som framhölls i början af denna uppsats.

Om så påfordras, låter hon dem äfven genomgå extrakurser, sedan de lämnat hemmet, och bestrider då utgifterna härför af egna medel.

Den årliga kostnaden för anstaltens underhåll belöper sig i genomsnitt till 17,000 kr.

*

För 29 år sedan mottog det Petersenska hemmet i sin vård det första främmande barnet, en liten tvååring vid namn Gunhild Charpentier. Och denna lilla människotelning, som det blef förunnadt att växa upp under den hvitlockige stiftarens blida ögon, står nu vid fröken Petersens sida som biträdande vårdarinna och barnens varmt afhållna väninna. Fröken Charpentier säger själf, att hon känner sig vara på sin rätta plats bland barnen å Johannesdal, och då hon var den först intagna skyddslingen, gjordes ett undantag för henne, på grund hvaraf hon sedan fått kvarstanna och fortfarande får blifva, så länge hon själf önskar.

När man under sin vandring genom de olika rummen i detta hem af evig ungdom, där man litet hvarstades tycker sig skönja spåren efter den afidne stiftaren i hvarje klok och kärleksfull anordning för de unga flickorna och barnen och märker deras pietet för hans minne, slutligen kommer in i salongen och frapperas af hans af Olof Södermark målade porträtt, läser man i det ljusa, vackra ansiktet med de klart blickande ögonen, att han måtte ha varit en god, andesund och af frisinne i detta ords bästa betydelse genomträngd människa.

Det är väl ock därför luften förefaller så hög och genomskinlig därute, lufsuffattningen så ljus och mänsklig, den religösa åskådningen så tvångsfri och kärleken till sundt arbete och sund glädje så betvingande stark.

Detta intryck följer en hvar man går; det talar ur flickornas skära, leende anleten, ur deras solgenomströmmade rum, på hvars golf de susande träden utanför teckna sina rörliga skuggarabesker, från de gamla, med en hel släkts lif förknippade möblerna och taforna,

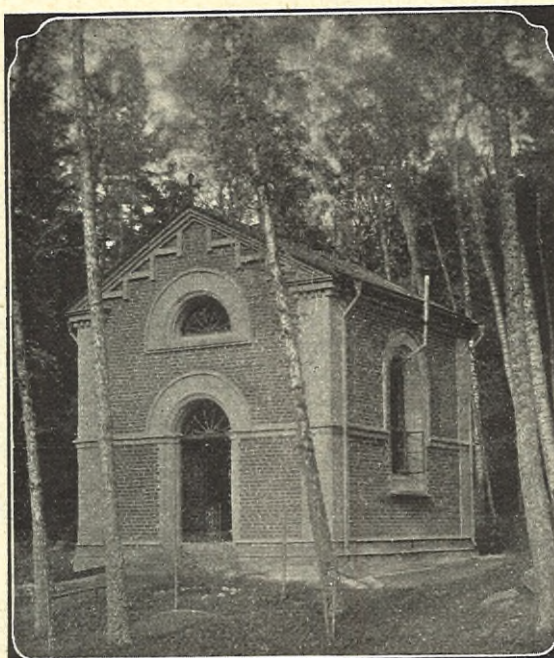
ja, ur hela den omgifvande naturen, som nu i augustis sol sluter sin doftande och prunkande ram kring den vackra gården och dess harmoniska människor.

Och styr man slutligen sina steg ut i parken — en vacker och skuggrik naturpark med furu- och löfträd i behaglig omväxling — skall man finna, att den afidne äfven af förgängelsens stora, gåtfulla under velat göra någonting vackert, som ej skulle skrämman de unga sinnena för dödens tystnad, utan endast mana dem till andakt. Ty där, på en lätt beskuggad plats

bland fina björkar, reser sig »kapellet», en under brukspatron Petersens egen ledning uppförd stenpaviljong, inom hvars murar han soffer den sista sömnen.

När man träder inom dörrarna, skådar ögat, i stället för ett mörkt, fuktigt grafkor, ett ljust rum med väldig takhöjd och i hvars midt golfvet har en kvadratformig fördjupning, där den gula ekkistan står, omgifven af på småbord placerade blomsterglas med djupröda och skära rosor. En trappa med några få steg leder dit ned. Rundt om går ett järnstaket. I rummets fond står ett orgelharmonium och här och hvar i hörnen lysa blommor, medan genom de öppna fönstren sommarluften fläktar doftfylld och ljum och fågelkvittret tränger in som klangen från små silfverklockor.

På julafton strålar kapellet i skenet från hundratals ljus, ty då reses i rummets fond en väldig julgran och Johannesdals befolkning samlas därinne, kallad af orgeltoner, som ljuda genom den vintertysta parken. Men den vackraste högtidsstunden under hela året äger rum på nyårsaftonen; äfven den firas i kapellet och äfven då är granen tänd. De tolf skyddslingarna fylka sig högtidsklädda kring kistan och med sammanknäppa händer framsäga de en tacksägelse öfver det döda stoftet, som, medan det ännu lefvande dvaldes på jorden, timrade åt dem det hem, där de få njuta



KAPELLET PÅ JOHANNESDAL.

en sorgfri uppväxttid och där livvets goda utan inskränkning skänkes dem.

Helt visst kan minnet af en ädel lifsgärning ej begås på ett skärare sätt än dessa unga göra det i nyårsaftonens högtidliga tystnad i det ljusstrålade kapellet, kring hvilket parkens hvita björkar stå änglavakt.

Det är den afidne brukspatron Fredrik Petersens ära att ha efterlämnat ett sådant minne!

ERNST HÖGMAN.

*

Se för öfrigt den i dagens nummer införda annonsen med rubrik: Vid »Nybygget», Fredrik Petersens uppfostringsanstalt för flickor etc.

HÅRDT MOT HÅRDT.

EN SÄGEN FRÅN ELFTE KARLS DAGAR.

I FOTSID silfmorskappa, beprydd med bräm och spänne, står slottsfrun på sin trappa, blek, styf, med fåradt äne.

Helt nyss af sändebuden från högre ort hon sporde, att elfte Karl objuden hos henne gästa torde.

Fast ej hon aktar bruka ett bakslugt sinnes ränker, på något sätt att stuka världshärskarn dock hon tänker.

I drottning Kerstins dagar den stolta nog fått lära att lyda tvångets lagar och kungligheten ära.

Och något af det fina, i hofluft närda skicket hon låter lätt framskina i första ögonblicket.

Då hon den furste möter, som Svea folk till fromma sin minsta tid förnöter på cer'monier tomma —

Han täcks sig uppenbara, helt fri från hofstatsglansen, och höres frank förklara: »Jag kommer utan svansen!

»Nu skall här riktigt språkäs om både det och detta. Vi två så sällan råkäs. Jag klandrar det, med rätta.

»Att räkna ut vår frändskap behöfs väl ingen krita. Och på er trogna vänskap, jag dristar mig förlita.»

Hon nickar kallt. Så träda de in i festgemaket, där tunga bildverk breda sig prunkande i taket.

På böhmiskt bågefönster, där alla färger pråla, ses midt i stjärnemönster en guldgul kärfve stråla.

Af veka fursteflården dock ringa spår man finner: å golfvet barr, å härden en kubb, som vresigt brinner.

MELLINS FOOD af Läkarekåren erkändt bästa näringsmedel för barn och sjuka.

Finnes på Apoteken samt hos Specerihandlarne.

PROF gratis och franco från Axel Lennstrand, GEFLE.

Och alla väggar nakna,
och alla bänkar hårda.
»Vi mycket ha att sakna,
men intet stort att vårda.»

Så gumman tar till ordet
och breder med ett löje
en blaggarnsduk på bordet.
»Dock spara är ett nöje.»

Med flere ord förkrossar
hon ej sin höge frände,
men raskt en pipa lossar
från remmar sölfbespände.

En hvissling: tvänne svenner
framsätta sirligt maten.
Man intet stekos känner,
men rågade stå faten.

Af slottsfrun kallad vorden,
framträder så kaplanen
och bugar sig till jorden
i luggslitna kaftanen.

Välsignelsen från ofvan
han höres nederkalla.
»Men först och främst Guds gåfvan
med måtta njute alla.»

Och klar i tennstop trillar
den enkla välkomstdrycken.
För öfrigt vankas sillar
och bröd i grofva stycken.

Förtretad sitter kungen
vid sidan af sin fränka,
emot sin vilja tvungen
att skämtet bifall skänka.

Maria Eufrosyna,
gref de la Gardies maka,
mot karmstolns nötta dyna
sig lutar stolt tillbaka.

Vid gästen blicken dröjer
så lugnt, så obesväradt.
Hon vattenstopet höjer
och säger oförfärdt:

»Tag del i vårt elände
och minns hvad staten slukar!
Känn på, min höge frände,
man äter som man dukar!»

ANNA KNUTSON.

OSYNLIGA MAKTER.

INGEN HADE följt dem till tåget. Inga risgryn och inga glada rop hade haglat öfver plattformen, där de stodo. Allt var mörker utom det flämtande skenet från stationens små fotogenlampor; allt var tystnad utom rasslandet af tåget, som sakta satte sig i rörelse. »Det är ändå en tung början på en lång färd,» tänkte han, som stod på plattformen, stödd mot vagnens vägg; »tyngst för henne där . . .» Och han såg på sin hustru, som stod lutad öfver stängslet. Hon hade icke sagt något, sedan de kommit upp på tåget och fått sakerna inburna; hon hade ställt sig därute, och hennes blick vandrade fram och åter på den nästan folktomma perrongen. Det var hvarken glädje eller sorg i den blicken, bara väntan. Hon tyckte, att de måste komma, alla dessa som hittills omgifvit henne hvar dag; hon väntade att se unga flickor i hvita klädningar med buketter i hän-

derna; hon trodde att de skulle skynda hit, både gamla och unga, för att se henne resa ut i lifvet. Och ändå visste hon så väl, att hvad hon väntade var fåfänga drömmar; hon hade klart för sig, att allt det där, som hon väl hundra gånger genomlevvat i inbillningen, skulle hon aldrig få vara med om i verkligheten.

»Hedvig» . . . hon ryckte till, när han lade sin hand på hennes skuldra. »Det är för kallt att stå här ute.»

»Ja, här är kallt, här är nästan hemskt,» sade hon och drog kappan tätare om sig; och så gingo de båda in i kupén.

Där var ingen före dem, och de slog sig ned midt emot hvarandra. Båda kände, att de måste tala, men ingen sade ett ord.

»Rolf,» sade hon slutligen och grep häftigt om hans händer, »säg något, annars tror jag, att något kväfver mig!»

Han blef så häpen öfver utbrottet, att han bara såg på henne. »Du får ej se ut på det sättet, Hedvig,» sade han ändtligen. »Du skrämmer mig. Känner du dig verkligen olycklig?» Det låg ångest i tonen, men han talade lugnt.

»Olycklig, nej, tusen gånger nej, inte olycklig, men något annat, något värre, något outgrundligt. Under de sista timmarna ha mina tankar vandrat så vida och så villt, ju närmare jag kom målet, dess oroligare blefvo de; nu då allt är öfver, kan jag ej få bukt på dem . . .»

»Det har varit underliga timmar för oss båda, dessa sista, Hedvig,» sade han mildt.

Men hon fortsatte, som om hon ej hört honom. »Jag hade både fruktat och längtat efter den stunden så mycket, att när den kom, hade jag knappt någon kraft kvar. Jag hade sett den från alla håll, för och emot, summerat och subtraherat, och jag hade kommit till den slutsatsen, att kärleken till dig skulle göra allt lätt. Att vigas i ett nästan främmande hus, utan mina närmaste omkring mig, utan festlighet och utan glädje, jag som varit van vid glans och glädje hela mitt lif, det skulle bli lätt — för din skull. Därför att jag höll dig kär, därför att dina enda fel voro din fattigdom och ditt enkla namn, därför skulle jag genomgå allt med lugn, utan att ens längta. Jag tyckte att det skulle bli så lätt, Rolf, men . . .»

»Men? Fortsätt, Hedvig,» sade han nästan strängt.

»Ja, det blef icke lätt, det blef så svårt, att jag fick ta fram hela min kärlek för att ej digna.»

»Var du så fästad vid det gamla? Kanske tog jag ändå för mycket, då jag slet dig från ditt hem och din rika släkt» . . . Han såg inte på henne, han satt, som om han gjorde upp en räkning med sig själf.

Men hon fortsatte; det var, som om hvar och en talade för sin egen lättnad. »Jag märker, att det finns band, som ej låta sig slitas, och röster, som ej låta sig tystas, för den, som har ett samvete. Och det finns inflytanden, som man ej kan göra sig fri från, och det finns makter, som med eller mot vår vilja gripa ett så kraftigt tag i vårt lif, att vi ej kunna komma ifrån dem. Jag trodde, att jag kämpat mig loss från det grepp, hvarmed föräldramakten ville hålla mig kvar; till det yttre blef jag fri, men . . .» Hon hejdade sig åter, men han dref henne att fortsätta. »Jag känner i denna stund, att det hvilar en tyngd öfver mig och dig; det är frånvaron af deras välsignelse, som vill trycka mig till jorden.»

Han såg nästan hjälplöst på henne; hur skulle hans kärlek kunna lyfta henne öfver

allt detta? Han kände, att han tagit på sig ett ansvar, kanske större än han skulle kunna bära.

Nu stannade tåget, och de reste sig för att gå; de voro vid sitt mål. En vagn väntade dem, och under tystnad foro de den korta vägen upp till hans och hennes hem. Han hade velat göra det så festligt som möjligt, hennes inträde i hans hus. Han hade låtit sätta upp kulörta lyktor utefter hela gången genom parken upp till byggningen, och i alla fönster lyste ljus. De stego ur vagnen för att bättre kunna se. Det var en vacker syn, allt detta ljusa i den mörka kvällen. Men lyktorna hade svårt att behålla sitt sken; en obarmhärtig vind svängde dem fram och åter, en och annan gaf tappt och slocknade, utefter hela raden var det en förtviflad kamp. De sågo det båda, och de tänkte samma tankar. Så tog hon hans arm, och de vandrade uppför gången, in i sitt nya lif.

*

Hon hade vandrat bra många gånger på den stigen, under alla dessa år, glad och sorgen om hvartannat. Deras äktenskap hade i det stora hela blifvit lyckligt, fast där hvilade öfver det något af den första stormiga aftnens stämning. I dag gick fru Hedvig genom parken med snabbare steg än vanligt, tankfullare än vanligt, det var, som om hon velat skynda för att förebygga något. Och ändå visste hon, att uppe på verandan var tomt, ty dottern väntades ej på ännu ett par timmar, och mannen satt inne i sitt rum, och husets arbete gick sin gilla gång. Det var för att öfvervinna något inom sig, som hon gick så häftigt, där förelåg en kamp, och i den ville hon segra öfver sig själf. Hon steg hastigt in i sin mans rum och satte sig trött på en af stolarna.

»Nu är jag på det klara med allt, Rolf,» sade hon utan förberedelse; »nu vet jag, att det måste ske.» Han såg öfverraskad på henne, men svarade ingenting, utan lät henne fortsätta. »Vi få icke hindra henne, fast vi tycka, att den man, hon älskar, är henne underlägsen; de skola aldrig släppa hvarandra, och att låta dem gå ut i lifvet utan vår välsignelse vore en obarmhärtighet. Öfver vår dotters framtid skall ej falla den skugga, som hvilat öfver oss, och som gjort våra bästa stunder fulla af oro. Rolf, lofva mig att möta dem med kärlek; jag vet, att det kostar dig mindre än det kostar mig . . .»

Hans blickar svarade, och med det svaret gick hon lugnt ut att ordna för ett värdigt mottagande af dottern, som i dag skulle komma på besök med sin fästman, för första gången sedan förlofningen.

R. E.

CARIN BJELKE OCH HENNES SORGEKALK. FÖR IDUN AF BIRGER SCHÖLDSTRÖM.

DE HVILKA i vår tid skildrat märkliga svenska kvinnors öden hafva . . . för så vidt vi veta . . . alldeles glömt bort en ganska betecknande typ för högadeln under vår politiska storhetstid, desslikes ett fruntimmer, hvilken bör intaga en, om ock ej så synnerligen betydande, plats bland vittra damer: — fru *Carin Bjelke* till Penningby, Semsholm, Margretelund, Kurön, Bjelkestad och Öjared, författarinnan till »Sorgekalken».

Hon föddes 1599, yngsta dottern af riksrådet Claës Bjelke, friherre till Vik, och den-

Enligt referat af meddelande från Svenska Tandläkaresällskapets kommitté för undersökning af gängse antiseptiska munvatten på Internationella Tandläkarkongressen i Stockholm den 15 Aug. 1902 är

STOMATOL

ovdersägligen det munvatten, som bäst uppfyller de fordringar medicinen och tandhygienien ställa på ett bakteriedödande och sjukdomsförekommande preparat för tändernas och munnens vård.

STOMATOLFABRIKEN, Stockholm.

H. M. Konungens Hofleverantör.

nes andra hustru, Elsa Bjelke. Besläktad med dåvarande konungahus, bars Carin till dopet af sin fränka änkedrottning Gunilla. Fadern, en af landets rikaste och mäktigaste män medan Johan III lefde samt medan Sigismund här ännu förde spiran, blef emellertid en af hertig Carls främsta vedersakare, blef ock af denne fängslad samt 1600 utförd till afrättsplatsen å Linköpings torg, men blott för att bli vittne till det blodiga uppträdet därstädes. Skonad till lifvet, hade han dock i det fuktiga och ohyggliga fängelset blifvit en krympling, som nödgades hela sitt återstående lif, hvilket räckte i ännu 23 år, släpa sig fram på kryckor samt 1605, efter det brodern, Hogenschild Bjelke, måst på schavotten låta lifvet, gick i landsflykt till Polen.

Ett sorgetöcken omgaf således Carin Bjelkes första och späda år. I landsflykten följde hon sina föräldrar och fick sin första uppfostran i främmande land. Denna uppfostran var efter tidens sed lysande, och den unga, vackra och talangfulla svenska jungfrun väckte mycken uppmärksamhet vid det polska hofvet. Gustaf II Adolf hade emellertid uppstigit på tronen, och han gaf Claës Bjelke tillstånd att återvända. Vid 17 års ålder återsåg Carin sitt fosterland och dess hufvudstad. Sitt hem fick hon då hos sin halvesyster Margareta, gift med slottsläfven i Stockholm friherre Axel Rynning. Äfven vid det svenska hofvet och i de högaristokratiska kretsarna blef Carin Bjelke en gärna sedd och eftersökt person, och den sköna och rika adliga jungfrun fick naturligtvis flere giljare, bland hvilka hon valde löjtnanten vid adelsfanan, hofstallmästaren Knut Göransson-Ulfsparre. Till villkor för mottagandet af hans hand gjorde hon, att han skulle lämna statens tjänst... han hade i krig, särskildt vid Rigas stormning, utmärkt sig och ämnades af Gustaf Adolf till ett högt befäl... samt af sin hofcharge nöja sig med blotta titeln samt i stället uteslutande ägna sig åt vården af de stora egendomar, han dels själf ägde, dels skulle erhålla i sitt gifte. På en af dessa egendomar, Öjared i Västergötland, bosatte sig det unga paret, sedan dess bröllop 1723 frats på Stockholms slott med stor högtidlighet och i hela kungliga familjens närvaro.

På Öjared lefde hon nu i tio år tillsammans med sin herre och man i ett lyckligt äktenskap, hvars lycka dock stördes genom förlorandet af fem i späda ålder bortgångna barn... tre af dem dogo på ett och samma år... af de sju, hon under denna tid födde.

För öfrigt heter det angående detta skede i hennes lif i de anteckningar om henne, hvilka af en gammal präst i Lundby vid namn Ström* gjorts. »Där öfverlämnades stora

* Han uppgifver, att de äro gjorda efter fru Carins egna anteckningar om sin lefnad; hvart dessa tagit vägen, är för nutida litteräre forskare alldeles obekant.

rikedomar uti en gifmild hand, och frun gjorde sig en heder att visa, huru hon drefs af människokärlek. Där lefde hon förnöjd i stillhet med sin älskvärda herre. Där begrät hon sina afkomlingar och systrar. Där ville hon ej heller, att hennes skattbaraste rikedom, hennes make, skulle skiljas; men hvad hände?»

Det som hände var, att när Gustaf II Adolfs lik skulle hemföras från Tyskland, blef Ulfsparre, i sin egenskap af hofstallmästare, beordrad att vara med bland de hundra svenske ädlingar, hvilka å flottan ledsagade den kungliga kistan. På hemresan öfver Östersjön utsattes han för en svår förkylning, hvilken bräckte hans krafter och nedlade honom i en förtidig graf.

Hon satt nu änka, men detta ej länge. Från krigsskådeplatsen i Tyskland hade 1643 hemsändts en tapper krigare, majoren vid Smålands ryttare Carl Lillje af Aspås, för att rekrytera sitt regemente. Under vistelsen hemma blef han bekant med fru Carin, friade och fick ja och »bragte sin ansökning hos änkefriherrinnan till behagligaste slut». Strax i början af detta äktenskap... hvilket blef lyckligt, ehuru barnlöst... träffades fru Carin af en ny stor sorg: hennes son Carl Ulfsparre, hvilken för att fullborda sin uppfostran företagit en utländsk resa, dog i Paris, endast 20 år gammal, och sorgen fort-atte att utsträcka sin mörka skugga öfver henne; redan året därpå, eller 1645, inföll Hannibal Sehested med en armé af 12,000 man i vestra Sverige och lägrade sig i närheten af Öjared, hvars herrskap med hvad som kunde medtagas af dess redbaraste egendom fick fly uppåt landet, till ett af sina gods i Stockholmstrakten. Under denna flykt sjuknade den 16-åriga dottern Anna, enda återstående barnet af de sju, och äfven hon blef af döden den förtviflade modern beröfvad. Icke många år därefter, eller 1653, blef hon änka för andra gången.

Hon återvände nu till Öjared, där hon, i sällskap med sina såväl ljufva som bittra minnen, slog sig ned för hela sin återstående lefnad. Med kraft och företagsamhet skötte hon både denna egendom och därifrån sina flere andra betydliga gods. För alla sina många underhåfvande en allvarlig och god husmoder, ägnade hon sin uppmärksamhet ej blott åt deras materiella välbefinnande, utan ock åt deras förkofran i hyfsning och vett. Hon inrättade på Öjareds gods en skola, dit alla hennes underhåfvande, såväl bönder som torpare, förstängades sända sina barn, och hon öfvervakade själf noga såväl deras ordentliga skolgång som deras framsteg. Ur denna skolas lärjungar tog hon, år efter år, de sedigaste och flitigaste till såväl sin egen betjäning som till gårdsfogdar och bokhållare. Fann hon någon gosse med ovanliga anlag, fick han på hennes bekostnad studera vidare till präst. Bland dessa hennes skyddslingar nämnes särskildt den på sin tid för lärdom högt ansedde prosten Sven Walberg i Alingsås. För två sina stjuftötrar var hon den ömmaste moder, och sedan de båda blifvit gifta, upptog hon åtskilliga högadliga ungdomar af bägge könen, gaf dem en omsorgsfull uppfostran och skaffa de dem tjänster, både i armén och vid hofvet. Mot husfattiga och krymplingar, hvilka med arbete ej kunde skaffa sig sitt uppehälle, var hon i hög grad gifmild. På Öjared hölls bl. a. ständigt en särskild skomakare, som arbetade på förråd till de fattigas behof. Ingen fattig vandrare gick någonsin under hennes tid ohulpen från Öjared. »Hon förenade för öfrigt,» heter det i de nämnda anteckningarna, »en behaglig saktmodighet med alla sina göromål, föraktade gruset och för-

band alla känningar till vördnad och undergifvenhet.»

På samma gång förde hon en yttre stat, som fullkomligt svarade mot tidens högaristokratiska sed samt hennes stora förmögenhet och höga börd.

På detta sätt hade fru Carin uppnått den rätt bedagade åldern af 63 år, då brudpellen ånyo höljdes öfver henne. År 1662 trädde hon nämligen för tredje gången i gifte, med den 64-åriga friherre Harald Stake, en af den tidens berömdaste krigare, hvilken tjänt sina riddarsporrar i Moritz' af Oranien lifgarde, med ära deltagit i Gustaf Adolfs krig — och äfven en gång, vid Burgstatt 1731, räddat konungen från att bli fången — samt här hemma i landet vid Lerje besegrat Hannibal Sehested och nu på gamla dagar uppnått värdigheterna af riksråd, generallöjtnant, guvernör öfver Bohuslän och kommandant på Bohus fästning. Med hänsyn till ålder och samhällsställning voro brud och brudgum således jämnstolta, men »then lille guden Amoris pilar voro härutinnan å sido lagda, utan thet var bægges höga stånd och den baronens hjältebragder, stora rikedomar och vundna högaktning hos högre som lägre, som voro mäktiga påkörare i thetta kärleksärendet», heter det. Bröllopet frades med all den tidens upptänkliga prakt och härlighet och i närvaro af ett par hundra gäster, »herrsaker och annat hederligt folk». När vigseln, som förrättades af superintendenten i Göteborg Eric Brunnus, försiggått, lossades alla styckena i den gamla befästa borgens torn, så slogs på pukor och blåstes i trompeter, så att ljudet skallade vidt och bredt och återkastades från de kringliggande höga bergen; »derpå undfägnades de förnämne gästerna med präktigaste tillredelser och guarnisonen drack gästbud uti trenne dagar».

Det ålderstigna paret lefde dock ej tillsammans. Tjänsten och de oroliga tiderna fordrade hans närvaro i Bohus, och hon kunde ej skiljas från sitt kära Öjared. Men eljes rådde det hjärtligaste förhållande makarna emellan, och »denna hufvudartikel blef aktad, att de ofta med besök skulle förnya hvarandras nöjen, som jemväl på det nogaste efterleddes, och förorsakade att en ny landsväg upprättades genom Berghems och Angereds socknar». De hade hvardera egen hushållning och förde egen, storståtlig stat, och den ena lade sig aldrig i den andras ekonomiska angelägenheter. Skulle någon af de gamla nygifta göra besök hos den andra, sändes städse på förhand ett expressbud, bebådande visiten, och »de skildes aldrig ifrån hvarandra med mindre att gäfvor ömsades dem emellan, som understundom voro af värde, understundom sämre, att det allenast kom an på en klädning, ett par hästar, en vagn eller annat sådant, och allt skedde skriftligen med undersatta namn». En gång hade friherrinnan kommit att något länge uppskjuta besöket hos sin friherre, och när äntligen en vacker dag hennes kaross syntes i backarna vid Bohus, lät den äkta mannen och kommandanten i förtjusningen skjuta dubbel lösen med alla fästningens kanoner, men med den oväntade påföljden att föremålet för denna krigiska hyllning svimmade i vagnen. »Öfver en sådan vådelig höflighet rördes riksrådet att på det ömmaste ursäktade sin tilltagsamhet, med försäkran att afstå ifrån slika komplimenter för framtiden».

Denna förening fortsattes »under sådana nögen» till 1676, då dansken ånyo bröt in i landet samt belägrade Bohus och fru Carin nödgades fly från Öjared och taga sin tillflykt till egendomen Sämsholm. Belägringen blef långvarig och räckte långt in på det föl-

jande året, och under densamma afled Stake. För tredje gången änka, och vid 78 års ålder, återvände fru Carin till Öjared och satt där, allt fortfarande en myndig härskarinna, en välsignelse för talrika underhafvande och en tröst och hjälp för anhöriga, hvilka till henne alltjämt litade, ännu i aderton år eller till sin död den 17 april 1695. Hennes lefnadsdag hade bräckt, medan den nionde Karls blodiga stjärna stod i zenit, den slocknade, just som den tolfte stjärna nalkades sin uppgång.

Med furstlig sorgeprakt jordfästes hon i Göteborgs domkyrka, och i Lundby kyrka — hvilken hon i lifstiden rikligen begåfvat och prydt — hvilat hennes stoft jämte de båda förste människens och samtliga hennes barns.

*

Det var 1653, som Carin Bjelke, en Raket gråtande sina barn, men sökande hugsvalelse i kristlig undergifvenhet och i hoppet om återförening, skref sin *Sorgekalk*, en versifierad klago- och tröstedikt, uppställd efter tidens egenomliga, men för våra ögon underliga smak. Denna rörande »vitterlek», på sin tid i afskrifter mycket spridd, läst och berömd, i synnerhet inom de förnämas kretsar, är af eftervärlden så glömd, att den icke ens finnes nämnd i Leijonhufvud och Brithellis vidlyftiga bibliografi öfver svenska kvinnors vetenskapliga eller vittra verk. Efter det, såvidt vi veta, enda aftrycket, befintligt i Kongl. Biblioteket, meddela vi här nedan denna dikt.

Ach, hErre Gud, min forger all Sig löta se i min Mans fall!
 Hwad jag, o hErre, aldrig tänkt, Har du i Kalken mig upfänt,
 Och forqullt är mig werlden wid, Hwar ifal jag bo, där jag får jrid?
 Wil jag än resa från denna ort, Med forger måttas jag lifa fort.
 Bedröftig tid jag söddes hit; To forq jag fått, lifsom med sit.
 Allt sen jag minns min ungdoms dar, Mig forq på forq alltid föigt har:
 Med min kära Man och Herran fru, Knut Jöranjon af Ulisparrum,
 Gaf tu mig, hErre, Varnen su, Af hvilka intet lefwer nu.
 Elsa, min första Dotter får, Lejde fyra år i werlden här,
 Elaskin lejde i åren tre, Maria fick ej halft år se,
 Födr än döden, på et år, Lejde desse tre på swarjan här;
 Catharina, mit fjerde barn, Blef och så snörd af dödfens garn,
 Elisabeth ej slipa fick, Hon och genom döden bortgick,
 Därnäst togs min Man mig ifra, At jag änka månd blifwa då;
 Doch tröskade mig barnen min, Jöran, min Son, och Annikin,
 Til des Gud, med sin wilja, Heltfärde mig Herr Carl Wija.
 Men det räfte ej länge så, Födr än döden mine Vorn två
 Rofte på en tid från mig hän, At jag barnlös fatt qwar igen.
 När forgen blef ten drögelig, At min Mans tröster dagelig,
 Kom forglig lät min öron när SmGrewinon, min lysfer får,
 Fru Helena Hjefte sig bält, At hon war quast af dödfens wäld.
 Ej långt därefter hände sig, At min Man får och hufwelig
 Mätte och hådan wandra. Hwem kan sådant ifrandra?
 Af Släkten enast war, Fru Sunild Hjefte qwar,
 Den tog och Gud bort, Från mig, innan fort.
 Hwar på den drick, Som jag då fick,
 Den smärest bland andra alla.
 Hwar wil jag tröst påfalla?
 Allena jag är, Hwad som pådär;
 Hår nu, o hErre, mit begår!
 Denna Kalk swär,
 Med mången får,
 Lifsupet har
 Jag i min dar;
 Jag nu igen
 Denna Kalken
 Och stark mit mod,
 Med kraft af dit blod,
 Til des du, o Gialfor god,
 Lager mig lfs til dig?
 Efter jag, Hwarje dag,
 Stundar med sit
 At komma dit,
 Där änglar svinga
 Med en helig fång och tunga,
 Helig, helig, helig, utan ända,
 Dit jag jämwäl dnstet snart at lända.
 Sen oå mine barn, så oå mine Man, Same kärafte hylfar äro hän,
 Med dem jag iångtar härrester to. Och swiat med dig hafwa so

PÅ CYCLE I NORGE.

I

Aandalsnes d. 25 juli.

DET ÄR brännande sol öfver Isfjorden, i hvars klargröna vatten jag ser botten många, många meter från land. Det ligger en engelsk turistångare därute, omsvärmad af roddbåtar, som skola föra passagerarne i land för en åktur öfver Romsdalen. Nere vid bryggan stå ett 50 tal åkdon, droskor, giggjar, karrioler redo till färden, och i yrande damm draga de snart förbi mig, där jag sitter på verandan till hotel Bellevue och tänker tillbaka på dessa dagar i Gudbrandsdalen och Romsdalen.

Det ligger en imponerande klang i själfva namnet Gudbrandsdalen, och man finner det så själfklart, att i detta landskap har lefvat och lefver Norges aristokrati. Vid Mjösens norra ända ligger Lillehammer som en port till dalen och dit har af en enda man i värdefulla äkta ting samlats dess utvecklingshistoria från urgamla tider. Det är de Sandvigska samlingarna, som ordnade på ett sätt, som påminner om Skansen, ge en intressant bild af denna medelpunkt för Norges inre historia. Här ha de lefvat dessa gamla ätter, som äro aristokratien i detta demokratiska land. — Det står i en af de Gudbrandsdalske stugor, som tillhöra samlingen, ett bord som ägts af den mäktiga Tofte-ätten, hvars hufvudgård från 15- eller 1600-talet ännu ter sig lika imponerande uppe på höjden ofvanför Dovre kyrka, och om det bordet berättas det så. — Kung Carl XV kom på en af sina norska resor till Toftegården, och en måltid reddes den höge gästen vid detta bord. Det dukades för två personer, och när kungen inbjöds till måltiden, följde honom hans uppvaltande kavaljer och tog utan vidare den andra platsen. Då stiger Toftegårdens herre fram, slår kavaljeren på axeln och säger: »Reis dig, mand, ved dette bord sidder ingen anden end den, som er af kongelig byrd.» Och så tog Tofte själf platsen midt emot kungen. Den ätten räknar sina anor från Harald Härfager.

En kista af trä med järnbeslag såg jag där äfven, och den hade en underlig historia. — För 200 år sen låg hufvudmannen för en gammal rik släkt på sitt yttersta. Han gaf då sina barn denna kista med befallning, att den ej finge öppnas, förrän någon af släkten kom i stor nöd, men då skulle det ske, ty kistans innehåll var rikt nog att hjälpa dem. I nära 200 år hölls detta bud i akt och ära, och välståndet följde släkten. Då kom för något 10-tal år sedan kistan genom gifte till en man, som ej besjälades af släktens pietet för fädrens bud, och en dag öppnar han kistan. Den var fylld af benknoter, järnskrot och värdelösa metalsaker. Misräkning och harm kom hans blod att svalla öfver och i vrede tar han en yxa för att slå sönder förgelseklippan. Med ett kraftigt tag rycker han i handtaget, sidoväggen ger vika, följer med i hans hårda grepp och mannen drar ut en låda af bottens storlek, fylld af silfvermynt, väl inpackade i skinn, för att ej klangen skall förråda dem. Där lågo de ännu, dessa gamla obrukbara silfverdalar, som, förräntade under dessa år, skulle ha representerat en storartad förmögenhet. Ett originellt infall af en gammal jorddrott, men ett infall, som kanske gifvit släkten ryggrad mot vanskligheter blott genom medvetandet om skattens tillvaro.

Ett märkeligt ur hängde också där, märkeligt för den klingande rena och konstrikt utsirade melodi det spelade vid timslagen, och ännu underbarare när man tänker på att det förfärdigats af ett par smeder vid det stora Lesjeverket, som nedlades 1812. Spekulative hjärnor, som ej hade mycket att splittra sitt

MOT FLUGOR!

FLUGPAPPER — äkta Tanglefoot — pr dubbelark 20 öre.
FLUGPAPPER — franskt — pr ark 5 öre.
FLUGFÅNGARE, pr st. 25 öre.
FLUGSPÅN (Kvassia), pr kg. 60 öre.
INSEKTPULVER — äkta persiskt — i paket om 25 och 50 öre.
INSEKTPULVERSPRUTOR, pr st. 40 och 45 öre.

Dessutom särskildt för kreatur:

Hjorthornsolja, **Ryssolja** (Björktjära), **Kreolin**, **Kreolinsåpa**, **Lysol m. m.**

Till de billigaste priser hos

Wilh. Becker,

Kongl. Hofleverantör, **Stockholm.**

Hufvudaffär: **5 Malmteggsgatan 5.**

Filialer: **24 Stora Nygatan, 23 Götgatan.**

intresse på. Fru Backer-Gröndahl har just i dessa dagar upptecknat urets melodier.

Ja, af sådana skatter och sägner finns det fullt upp i dessa talande samlingar, som i sinstone inköpts af Lillehammers kommun och nu ordnas till ett verkligt folkmuseum — Och bilderna från flydda tider och dalens rika lif förr och nu ta gestalt för mina ögon, när cyclen rullar fram, där Laagen brusar, vild ibland och leende ibland, men alltid rik och mäktig mellan fjäll som glöda af sol. Och så i fjärran lusa snöfjällen. I kvällsolen ser jag Lesje kyrka som en hägring högt öfver Laagens slingrande silfverband djupt nere. Den står där fritt med en bakgrund af in i molnen förtonande snöfjäll midt i en bördig ängd, där slåttern drifts som bäst, och som jag ser den talfan ifrån bron öfver älven, samlar den i sig alla andra bilder från Gudbrandsdalen, leende och allvarlig, mild och storslagen som detta landskap alltigenom är.

Redan innan gränsen till Romsdalen är i sikte, anar man grannskapet. De lugna, stort afrundade formerna ge vika för underliga fjällformationer, och ju längre färden går in i denna besynnerliga natur, ju vildare och mera bizarra bli dess infall. Och den otämjda Rauma, som bildar Lesjevandets norra utlopp, har aflöst Gudbrandsdalslaagen och dansar i forsar och rasande hvirflar ner mot Romsdalsfjorden. Bergen stå lodräta och otillgängliga, och skred ha slängt stora jätteblock tvärs öfver älven ut på gårderna, där de ligga som orubbliga klippor. Och alldeles under fjällväggen äro stugorna byggda, så att snö och stenscred skola gå öfver dem och ej störa deras ro.

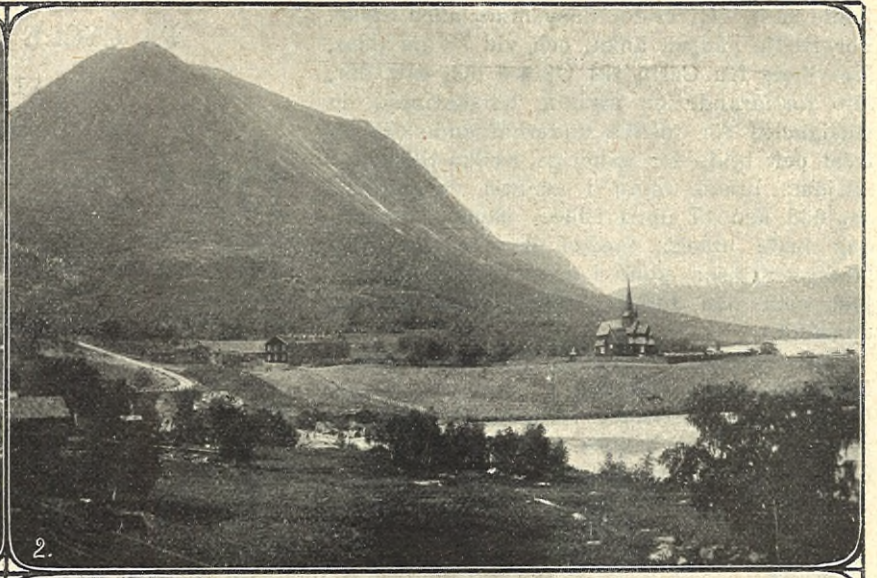
Utanför en stuga satt en gammal gumma med ögonen stadigt fästade på de dystra fjällen och kroppen i sakta taktmässig vaggning. Hon hade aldrig varit utanför dessa fjällväggar och i 15 år hade hon dag ut och dag in suttit på samma plats i samma hopplösa tankarnes krets-gång. Den trakten måtte ha fostrat en djup melankoli under de hundratals år, som dess otillgänglighet gjorde det till ett land för sig.

Vid Hargjem stå fjällen så trångt, att älven nätt och jämt får sin plats, och när Troldtinderne i all sin oåtkomliga prakt stänga oss på en sida och Romsdalshavn och Venjetinderne på den andra, kan man blott ge sig på nåd och onåd åt detta välde, som rent af förkrossar. Söndertrasade stå Troldtinderne där med lysande snö i skrefvorna, ännu aldrig bestigna, och Romsdalshorn i sin lustiga formation dominerar landskapet. Och emellan dem flyter nu Rauma lugnad och fredlig den sista färden ut i fjorden genom ett landskap, som genom sin fagra och bördiga grönska, genom sina blommor i lysande färger bildar en bjärt kontrast mot de mörka vaktarne med is på hjässan.

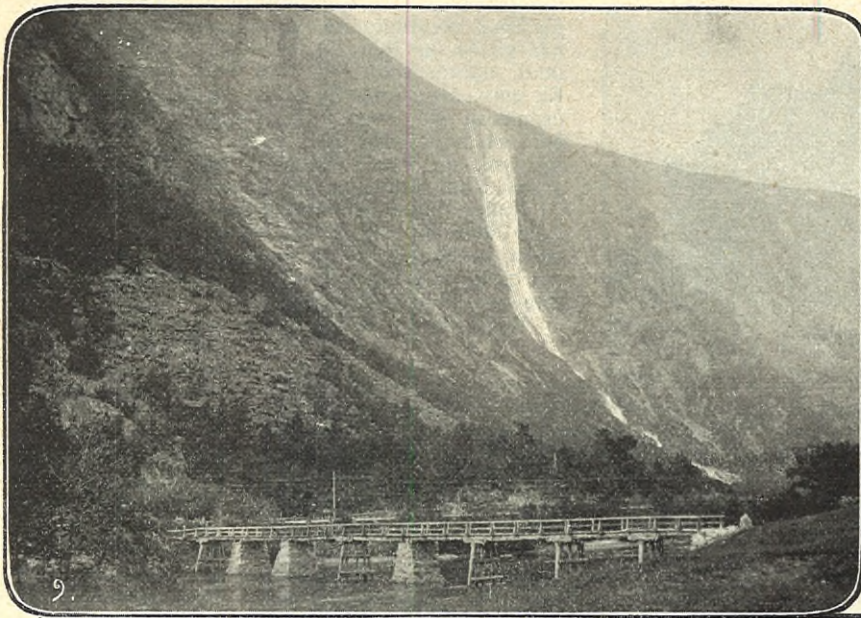
Och cyclen rullar ner mot fjorden förbi vilor, iuköpta eller byggda af engelsmän och amerikanare, där rosor blomma i trädgårdar och kaprifolier täcka verandor och balkonger. Vi möta deras ägare i vattentäta stöflar med

GLÖM EJ

Jubileumsfondens sparbössor!



NORSKA VYER. 1. OTTA. 2. LOM. 3. STRYNSVANDET FRÅN FLOFJÅLDET. 4. SUNELVEN OCH LANGELANDSFJELDEN. 5. PARTI FRÅN HJØRUNDFJORDEN. 6. PARTI FRÅN AALESUND. 7. BØRJAN AF ROMSDALEN. 8. VENJETINDERNE.



metespö i hand på väg till Rauma. Och så rulla vi in på Aandalsnes, nöjda, öfvernöjda med vår färd, men belåtna att ha nått vårt mål efter 92 km. på en dag. — Där ångar båten från Molde in, om en stund skall den föra oss dit. Det är så stilla på fjorden. I en båt vid stranden sitta en hop småttingar och sjunga i gäl-laste diskant: »Ja, vi elsker dette landet.»

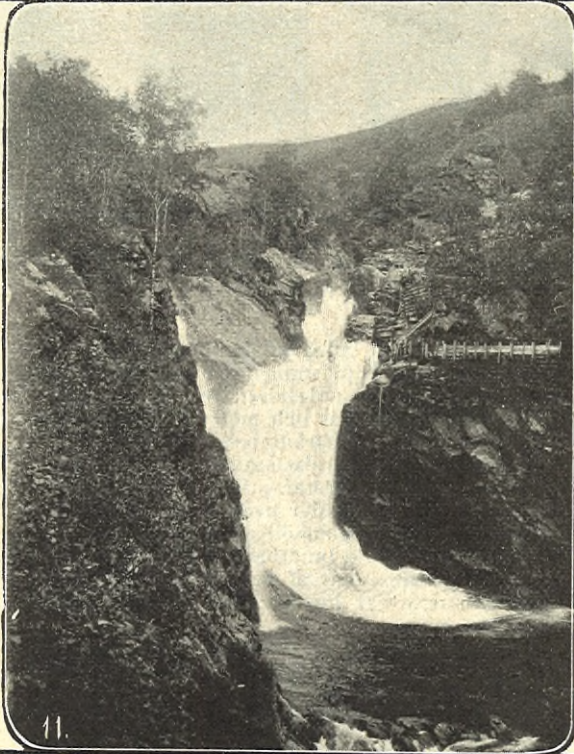
Det är ej mycken andakt i sången nu, men när de om några år känna sitt land, skall den klinga på annat sätt öfver fjord och fjäll.

GERDA FAHLROTH.

NORSKA VYER.

SOM EN KOMPLETTERING till de cykelbref från vårt broderland, som påbörjas i dagens nummer, torde den vackra samling amatörfotografier från Gudbrands- och Romsdalen m. m. hvilken vi samtidigt äro i tillfälle att meddela, vara välkommen. Insändarinnan har beledsagat dem med några orienterande upplysningar som här följa:

Jag vill här lämna några spridda antydningar om en rundtur genom Norge, som, på samma gång den är lätt tillgänglig för oss svenskar och kan företagas med jämförelsevis ganska blygsam reskassa, låter främlingen skåda några af Norges, för naturskönhet mest berömda trakter. Vi utgå från Kristiania, följande järnvägen till dess slutpunkt i (bild 1.) Gudbrandsdalen, Otta. Här måste man se sig om efter en bra »stolkärra» samt en duktig körsven. Sådan finnes lätt vid hotell Blekastad, och nu bär det af till fjälls. Vägen löper utmed Otta-älven genom dalen af samma namn till Lom (bild 2), där man vid foten af den väldiga Lomseggen finner en af Norges gamla staffkyrkor. Vid Pollfossen är utgångspunkt för flera intressanta fjällvägar, likasom själfva platsen bjuder på en vidsträckt och storartad utsikt. Vägen stiger nu starkt och snart hinner man ofvan trädgränsen till Grotlien, en af norska staten uppförd välförsedd turisthydda, där ens lekamliga behof bli tillfredsställda på ett ypperligt sätt. Ännu ett stycke bär det uppför, innan man, efter passerandet af Heilstugvandet når högsta punkten på denna färd 1,140 m. ö. h. Här har så godt som all vegetation upphört; en eller annan *ranunculus glacialis* kan den ihärdige botanisten dock upptäcka, oaktadt man ända in i juli månad färdas genom höga snödrifvor. Allt hvad som i ränseln medföres af varma yllekläder kommer här väl till pass. Luften är det oaktadt utomordentlig skön och ett härligt panorama upprullas för den resandes tjusta blickar, då han genom den starkt sluttande Viadalen från fjällen färdas ned till Strynsvandet (bild 3), en härlig alpsjö 25 m. ö. h. Här lämnas vår raske körsven och färden



NORSKA VYER. 9. MONGEFOSSEN, ROMSDALEN. 10. PARTI FRÅN GUDBRANDSDALEN. 11. ULAFOSSEN. 12. MYSNSÆTEREN.

fortsattes med en liten ångslup öfver Opstryn till Flo.

För att komma vidare måste man nu anlita apostlahästarne, och med den präktige Rasmus Flo till vägvisare passeras Floyfjället, som når en höjd af 1,342 mtr, och fram till Voldsäter, där man tar skjuts till Hellesylt vid Sunälsfjorden.

En ångbåtsstur på nämnda fjord och in i Geirangerfjord till Merok är synnerligen lönande.

Från Hellesylt genom Söndmøre och Hjørundsfjord (bild. 4 o. 5) kommer man så till Aalesund (bild 6), en liten fiskarstad med härligt läge ute i hafsbyrnet. Staden är snart besedd, och vi ånga vidare genom fjorden via Molde till Romsdalen (bild 7).

I denna öfverdådigt sköna natur måste man

slå sig till ro någon tid. Hur öfverväldigande te sig icke härifrån jättarne: Romsdals horn, Troldtinderne, Venjetinderne (bild 8) samt Isterdalsfjelden! Vi bryta dock småningom upp äfven från Romsdalen, fara genom vildt storslagna nejder, där Rauma brusar, under sitt lopp mot hafvet i sin famn upptagande forsar och bäckar från alla sidor (bild 9). Den som en gång skådat dessa scenerier, har fått ett minne för lifvet. Raumas källa är Lesjeskogsvandet, från hvilket äfven Laagen har sin upprinnelse. Längs denna sistnämnda älf löper nu vägen fram genom Gudbrandsdalen (bild 10) till Otta, utgångspunkten för vår resa, och dit vi nu efter tre veckors färd återvända. Angenäm och uppfriskande är färden, äfven om man under densamma måste uppgifva alla anspråk på bekvämlighet.

Dock, äfven den, som finner denna längre rundtur alltför sträfsam, skall finna rik belöning för någon tids vistelse i Otta, hvarifrån man kan göra många angenäma och uppfriskande smärre utflykter, enär Otta, omfluten som platsen är af Laagen och Ottaälven, i sin omedelbara närhet har många natursköna punkter. Så göres på en dag utflykt till foten af Rondarne, därvid passeras Sel, Uladalen med Ulafossen (bild 11), Mysn- och Skjennasäterne (bild 12), därifrån man har vidsträckt och storartad utsikt bortåt Jotunheimen med dess högsta topp, Galdhøpiggen. Lurgaard och Hövringsäterne äro också mycket besökta platser i Ottas närhet. Det har också ett alldeles särskildt behag att för en dag eller två få vistas hos någon hurtig säterjänta, dela hennes enkla kost, inandas den rena fjälluften samt lefva hennes stilla lif i »en vrå bland bergen».

—i— 0—.

UR DAGSKRÖNIKAN.



»L. S.»

DEN 27 JULI afled härstädes, efter en längre tids aftynande, den under ofvanskifna signatur vidt kända författarinnan fru

Lina Berg, född Sandell, under sin hälsas dagar — särskildt på det biografiska området — äfven en ganska flitig och högt skattad medarbetarinna i Idun. En framstående prästman, som genom vänskaps- och intresseband stätt den hädangångna nära, har lofvat att i ett af våra närmaste nummer beledsaga hennes bild med en minnesruna.

*

ERIKSBERGS GAMLA KYRKA I VÄSTERGÖTLAND har i sommar undergått ett synnerligen berömvärdt restaurationsarbete. Sedan den nya kyrkan 1885 blef invigd till gudstjänstlokal, har

den gamla kyrkan allt mer och mer fått förfalla, då den ej blifvit underhållen. Kyrkan är sedan konung Knut Erikssons tid och har fått sitt namn efter dennes fader, Erik den helige, och är alltså ett värdefullt historiskt minne. Kyrkan omnämnes af flere historieförfattare — däribland Starbäck — såsom ledande sitt ursprung från nämnda tid, men troligen har den äldsta delen af kyrkan i hedenhös varit ett afguda- eller offerhus, som sedan kristendomens införande af Erik den helige eller Knut Eriksson tillbyggdes. Kyrkan kan därför med fullt skäl sägas vara en af de allra äldsta i landet, och glädjande är att den nu räddats från att förfalla. Bland annat som äfven undergått reparation, må nämnas två säregna hvalf, uppförda öfver de portar som leda till kyrkogården. Något motstycke till dessa hvalf torde icke vara lätt att vid någon kyrka uppvisa. Reparationsarbetet har bekostats af församlingen och enskilda och har nyligen afslutats.

Heder åt församlingen, som räddade sitt gamla tempel från ruiner!

*

SJUTTIO ÅR i arméens tjänst. Detta hör väl till något sällsynt. Det är major Axel von Normann, bosatt i Kristianstad, som kan se tillbaka på så lång tjänstetid, den äldste i arméen kvarstående af alla nu lefvande officerare. Son af major Conrad Ludvig von Normann (vid konungens eget värfvade regimente) och hans maka Christina Selander, föddes major Axel von Normann i Landskrona den 4 oktober 1816. För 70 år sedan, den 6 augusti 1833, svor han fanan vid Göteborgs hög-



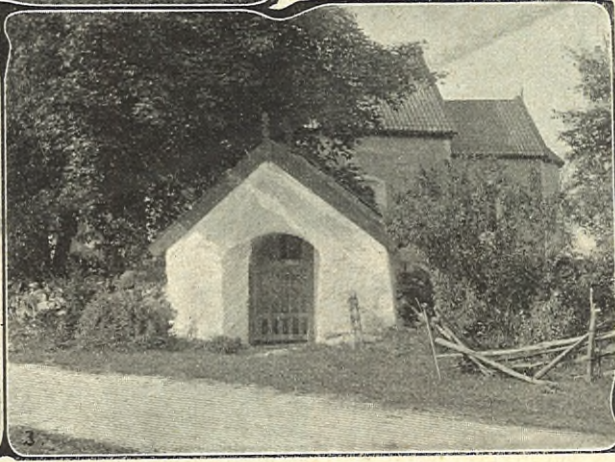
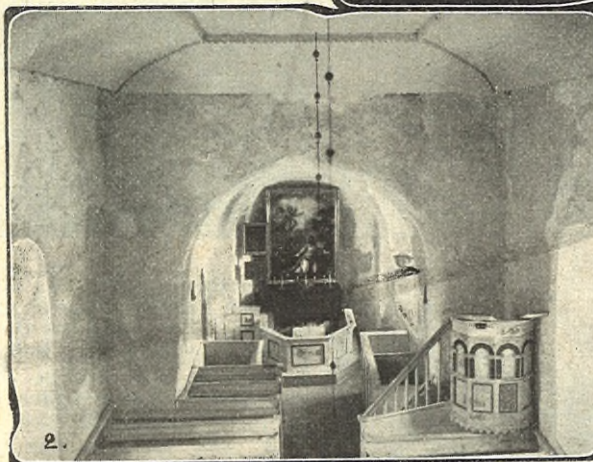
A. VON NORMANN.

vakt, som konstapelkadett vid Göta artilleri. Blef konstapel 1834, sergeant samma år; aflade officersexamen 1837; underlöjtnant vid Skånska dragonregimentet samma år; 2:dre löjtnant 1845. 1:ste löjtnant 1849. Kommenderad vid Carl Gustafs stadsgevärsfaktorisamt därefter vid Huskvarna gevärsfaktori att besiktiga regimentets nya pistoler 1851. Bevistade öfningsläger i Skåne 1852. Ryttmästare och chef för östra Göinge skvadron 1856. Bevistade öfningsläger i Skåne 1860. R. S. O. 1864. Deltog i 1871 års fälttjänst-öfningar i Skåne. Chef för Haglösa skvadron 1874. Majors afsked 1879. Blef 1879 utnämnd till 2:dre direktör vid Skånes enskilda banks afdelningskontor i Kristianstad, tjänstgör där fortfarande med oförminskade kropp och själskrafter och följer med spänstigt intresse dagens frågor, särskildt hvad angår det militära.

*

SÖDERTÖRNS LANDTRUKSMÖTE vid aktiebolaget Separators vidt bekanta jordbruksdomän Hamra i Södermanland förliden vecka blef en vacker succés, och med anledning därav meddela vi en bild från mötesplatsen. Från tidigt på morgonen myllrade det af folk på vägarne till utställningsfältet, centralt beläget på egendomen i närheten af dess kreaturstallar och mejeri, och 100-tals vidt omkring i nejden synliga flaggdukar tillkännagävo hvarest det var beläget. Kl. half 12 kallade musikkåren utställarne till samling kring den med girlander och flaggor prydda prisdomartribunen, där bestyrelsens ordförande, ryttmästare L. Reuterskiöld, höll hälsningstalet. Statsminister Boström förklarade därpå utställningen öppnad och framförde på samma gång ett tack till Hamra gård, på hvars frikostiga medverkan så mycket berott.

Åskådareskarorna skingrades nu för att taga den rikhaltiga och vackra utställningen i betraktande. Statens tuberkuloskonsulent O. E. Stenström höll föredrag om tuberkulosen hos nötkreatur, mjölkträflan och profplöjning företogs och



ERIKSBERGS GAMLA KYRKA. 1 EXTERIÖR. 2. INTERIÖR. 3. EN AF KYRKOMURSPORTARNE. E. GUSTAFSSON FOTO.

Hamra mejeri och ladugård demonstrerades. Vid 3-tiden började uppvisning af prisbelönade djur samt förrättades prisutdelning, hvarvid det ansenliga antalet hederspris och medaljer öfverräcktes till pristagarne af statsrådinnan Odelberg.

Därefter gaf bestyrelsen middag för ett hundratal personer, hedersgäster, prisdomare och främjare af utställningen, under hvilken den närvarande jordbruksministern framhöll att denna utställning, som blott omfattade landbruksprodukter från en del af en provins, var af den omfattning och det värde att den väl kunde mäta sig med många länsutställningar.

Det låg heller ingen öfverdrift i de loford som sålunda af statens främste representant för det svenska jordbruket ägnades åt Södertörns landbruksutställning för året. Den var helt enkelt förvånande. Och de tusentals besökarna, bland hvilka de kringliggande orternas allmogebefolkning naturligtvis utgjorde lejonparten, hade säkerligen lika mycken nytta af sin dag som de uppenbarligen hade nöje.

*

DET FÖRSTA NORDISKA FOTOGRAF-MÖTET. Svenska Fotografernas Förbunds allmänna möte ägde rum i Helsingborg den 30 och 31 juli under stor tillslutning af mötesdeltagare, däribland åtskilliga från grannländerna. Utställningen i sundstaden hade nog gjort sitt till att så många

fotografiens utöfvare infunnit sig, och att den fotografiska utställningen är synnerligt lyckad och bär vittne om fotografiens höga strndpunkt i vårt land, därom torde ej råda mer än en mening. En man, som uteslutande haft denna utställnings ordnande om hand och bidragit till att göra det hela så inbjudande som möjligt, är direktör Albin Roosval, en varm förkämpe för fotografien och själen i den fotografiska rörelsen i vårt land.

Under hans ordförandeskap startades dagen efter eller den 1 aug. det första nordiska fotografmötet, bestående af tre delegerade från hvardera af Sveriges, Norges, Danmarks och Finlands stora fotografiska yrkesföreningar.

Bland annat beslöt mötet konstituera sig som permanentförening under namn af nordiska fotograförbundet.

Detta möte, i likhet med svenska fotografernas förbunds, ägde rum å läroverkets vackra aula, och det är härifrån vår fotograf hämtat bilden i dagsnumret.

*

VÅR FLOTTAS BALLONGFARTYG N:R 1 är nu färdigt och bestod i måndags förmiddag med heder sitt första prof ute å Värtan, hvarifrån vi meddela en bild. Det är som bekant afsedt för rekognoscering i krigstid,

och den väldiga ballongen med sin gondol ter sig genom sin osedvanliga form i fyllt och sväfvande tillstånd ganska egendomlig.

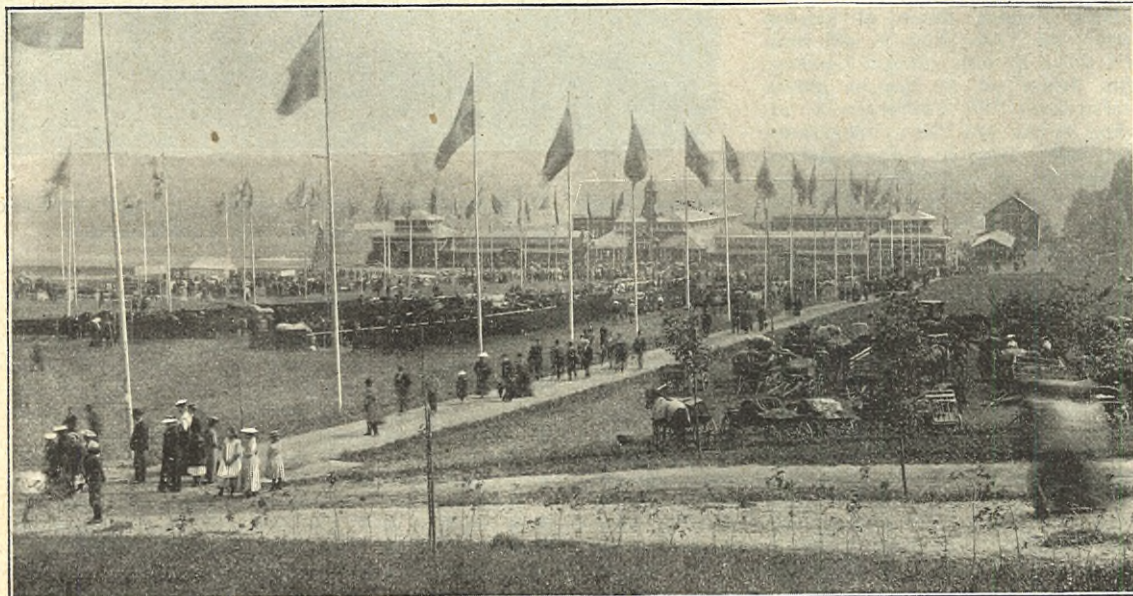
Fartygets hufvudsakliga inre utrymme upptaget af det stora ballongrummet, hvilket väggar resa sig som en öfverbyggnad öfver det egentliga skrofvat.

För öfver har man på däck vinschen, hvilken drivres med elektricitet, och hvilken användas vid nedfrående af ballongen. Här ligga äfven expeditions-, befäls- och manskapshytter. Längs akter öfver ligger maskinrummet, där de två fotogenmotorerna samt cisterner för fotogen och vatten befinna sig.

Närmast intill ballongrummets aktervägg ligger det rum, där elektricitetsmaskinerna ha sin plats. Dessa äro afsedda för vattnets sönderdelning, då vätgasen för ballongen erhålles, samt frambringa äfven elektricitet för drivande af kompressionspumpar och vinsch.

*

RICHARD WAGNER, den kände skådespelaren och teaterdirektören, afled hastigt 62 år gammal den 1 dennes i Ramlösa, där han för tillfället vistades på en badsejour. Den uppburne artistens porträtt och biografi återfinnas i Idun n:r 5 för år 1901, vid tidpunkten för hans 60-årsjubileum, hvadan vi nu dit hänvisa.



SÖDERTÖRNS LANDTRUKSMÖTE VID HAMRA.



»FÖRSTA NORDISKA FOTOGRAF MÖTET» I HEISINGBORG. ALFR. H. NILSON FOTO.

PERSONERNA RÄKNADE FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: S. FOLKMAN, DANMARK, P. FLOBERG, FINLAND, V. C. BAUER, DANMARK, J. LJUNGQVIST, FINLAND, K. E. STÅHLBERG, FINLAND, CARL SONNE, DANMARK, ALBIN ROOSVAL, SVERIGE, A. LEVERIN NORGE, H. HAMNQVIST, SVERIGE, A. TH. LARSEN, NORGE, ERNST FLORMAN, SVERIGE, WORM PETERSEN, NORGE.

FLIRT. SKISS FÖR IDUN AF GUDRUN.

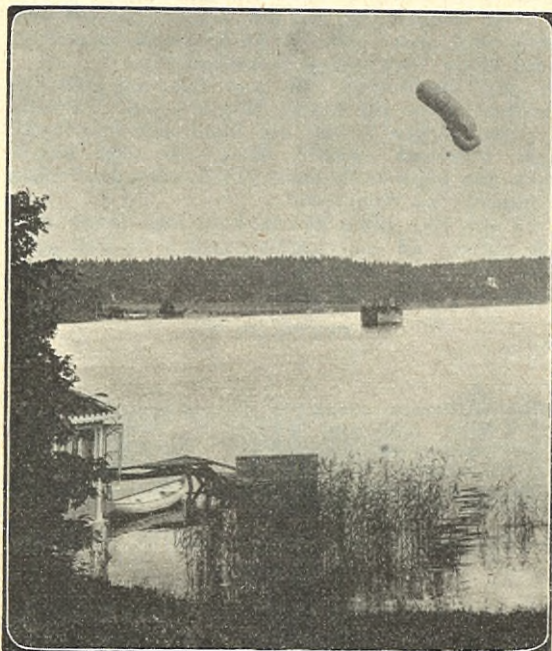
DET VAR en varm högsommardag vid den lilla badorten. Böljorna glittrade i solglansen, strandsanden brände under fötterna, och det luktade starkt af tång och saltvatten, då Elin Holm trädde ur badhuset, sval och vederkvickt efter badet. Hon började med långsamma steg anträda vandrigen genom den glesa granplanteringen och upp mot det något högre belägna badetablissemnet med dess societetshus och villor.

Hon såg spanande framåt vägen. Männe han inte skulle komma och möta henne? Han hade stått på verandan utanför gymnastikpaviljongen, då hon gick ned till sjön, han kunde alltså lätt nog beräkna att möta henne, om han så önskade. Han brukade ju vara ledig så här dags.

Hon hade så säkert hoppats att möta honom, att hon kände sig helt beklämd, då hon tillryggagat halfva vägen hem, utan att varsna honom. Det var ju blott tre dagar kvar. Hon hade skyndat ifrån badet undan den enfaldiga Gerda Brun och den pratsjuka Lisa Berggren — dessa voro de epitet han själf använt om nämnda unga damer — för att få träffa honom ensam.

— A, där skymtade en vit bredskyggig hatt fram mellan träden. Det måste antingen vara han eller notarien. Hon betogs af en angenäm hjärtklappning, då hennes närsynta ögon upptäckte, att det verkligen var han. Det flög ett skärt skimmer öfver hennes hy, ögonen lifvades, och endast de bleka, blodfattiga läpparne tydde i detta ögonblick på en svårt medtagen bleksotspatient.

Han svingade sin hvita hatt redan på afstånd. »God middag, fröken Holm! Ni ser just ut, som om ni nyss blifvit född ur eller åtminstone pånytt-



SVENSKA FLOTTANS BALLONGFARTYG PÅ VÄRTAN DEN 3 DENNES. A. BLOMBERG FOTO.

född i ha vets skum.» Han for med näsduken öfver sin vackra hvita panna. Det var en het dag, och han var trött efter de många timmarnas masserande.

»Hvilket med andra ord vill säga, att jag ser nytvättad ut,» svarade hon skämtsamt.

»Alltid prosan, rama prosan,» genmälde han. »Jag skall också gå ned och taga mig ett bad, men jag tror, att jag följer er hem först, så kan jag gå mig riktigt varm före badet.»

Han vände om och beledsagade henne upp mot villorna. Hon lyssnade med beundran och nöje till hans lätta samtal och oförargliga småskvallar. — Hans vedersakare brukade beteckna hans konversation som innehållslös och fadd, men Elin Holm och åtskilliga andra unga damer ansågo den unge läkaren intressant och i besittning af det finaste sällskapsvett.

»Nu har jag inte mer än tre dagar till att vara här,» sade Elin Holm efter en stund.

»Hvad vill det säga? Jag trodde, ni skulle dröja kvar åtminstone en vecka till.»

Han såg inte så bestört ut, som hon väntat.

»Farbror och faster stanna kvar ännu en vecka, men mina föräldrar önska, att jag reser härifrån på fredag för att vara dem följaktigt på en resa till Norge.» Hennes ton röjde ingenglädje öfver den beramade resan.

»Och då lämnar ni oss utan saknad?»

Han betraktade henne med en af sina betvingande blickar. Hon mötte den, och han erfor ett plötsligt intryck af att i detta unga anlete låg ett uttryck af bidan på epilogen till sommarens idyll, och, ehuru ända till slentrian öfvad uti att göra unga damer sin kur, erfor han dock ett flyktigt samvetsagg.

Ingen af de båda samtalande hade lagt märke till den gamle badläkaren, som trädde fram från en sidoväg och nu förenade sig med dem.

»Jag undrar just, om inte mamma och pappa skola blifva belättna med den unga fröken Elin Holms badkur,» sade den gamle doktorn på det faderligt

vänliga sätt, som gjorde honom så omtyckt bland alla den lilla kurortens badgäster. »Ni har ju nu fått riktiga rosor på kinderna. De äro väl blott inte tillfälliga?»

Han betraktade Elin pröfvande.

Efter middagen sutto badgästerna som vanligt ute på den stora verandan och intogo i spridda grupper sitt kaffe. Sedan Elin Holm i hast druckit ur sin kopp, lämnade hon farbrodern och fastern och gick bort till Lisa Berggren, som vinkade åt henne från en soffa därutanför.

»Jo, du är ljus du, som sprang ifrån oss i förmiddags! Vi kommo nog underfund med hvad det var som drog,» sade fröken Lisa, då Elin slagit sig ned bredvid henne.

Till sin egen harm rodnade Elin, hann inte att invända något, förrän Lisa fortsatte:

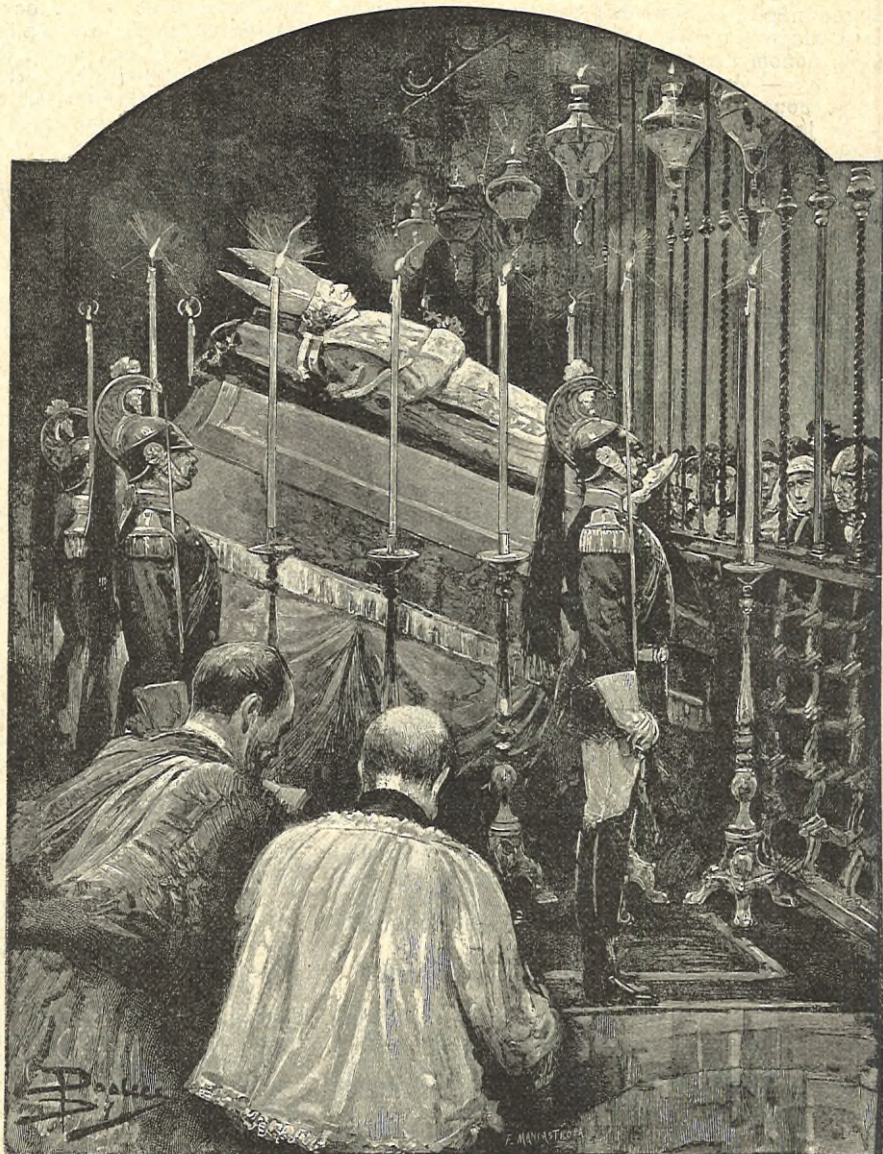
»Han sitter därborta under linden och dricker kaffe, ser du? Jag var allt snäll, jag, ty från verandan kunde du inte skymta din idol.»

Elin kände sig illa till mods; hon erfor städse en känsla af något rått och skärande, då någon anlog denna ömtåliga sträng.

»Det var nästan allt för omtänksamt.» Elin ton lät stucken.

»Hm — jag skall förresten säga dig en sak, Elin, bry dig inte ett dugg om den där doktor Stening. Jag ser nog hur det är fatt, och du brukar ta saker och ting så allvarsamt.» — Lisa gjorde anspråk på en viss världsklohet. »Innan han kurtiserade dig, slog han för Mia, och det är inte utan, att vissa tecken tyda på, att Gerda kommer att aflösa dig, när du nu far dina färde. Jag har nog kunnat göra mina iakttagelser, jag, som varit här båda säsongerna. — Nå nå, tag inte på dig en så högförnäm min, det är alldeles förspildt på mig, som du vet. — Du tycker, att mina rön smaka af rönnbärsfilosofi? Kära du, jag vet, att jag icke är i hans genre. Jag skall emellertid afstå ifrån att öfvertyga dig, att han inte heller är i min. Inte behöfver jag vara svart-sjuk inte. Jag har ju notarien, jag, och, fastän han går upp mot tio sådana som doktor Stening, misstänker jag dock inte dig för jalousie.»

»Nej, därvidlag kan du vara fullkomligt trygg.» Elin var alldeles öfvervåldigad af Lisas svada och fann i en hast icke någon annan invändning.



LEO XIII PÅ LIT DE PARADE I S:T PETERSKYRKANS BASILIKA.

HYLINS

Violtvål 612

HYLINS

Liljekonvaljedoft

»Bry dig för all del inte om att bli stött. Jag säger dig, att du tar hans kurtis för att vara allt för kontant. Till dig har han troligen sagt, att Gerda Brun är en inbilsk och enfaldig liten gäs, och att jag har en hvass tunga, eller något dylikt. Han vet nog, att fruntimmer tycka om att höra hvarandra förtalas. Vill du höra, hvad han sagt om dig till mig? Se inte så indignerad ut, han tog intet tysthetslöfte af mig, och jag besväras alldeles inte af någon onödig diskretion, Karlen, som är en sådan fruntimmerkännare, borde då inte varit okunnig om att fruntimmer tycka om att skvallra. — Jo, han sade, att du är alldeles för sipp och viktig och därtill alldeles för gammalmodigt uppfostrad.»

»Nå, det var då inte precis ärerörigt. Var det således detta du ville säga mig?»

»Ja, men jag tror att jag vill tillägga något, som jag först tänkt att inte säga. Allvarsamt sagdt, jag vill, att du skall bemanna dig gent emot doktor Stening. Du är så naiv och oskuldsfull, och jag förstår, hur det är fatt med dig. Jag hörde med mina egna öron slutscenen till hans och Mias svärmeri. Ingen af dem vet, att jag åhörde den. Jag kunde inte undgå att höra, då de voro nog obetänksamma att utföra den på verandan. Mitt fönster stod öppet, och jag hvarken kunde eller ville gifva mig tillkänna. Han gjorde henne några sentimentala bekännelser, späckade med klagovisor öfver sin affärsställning, som nekade honom att någonsin tänka på att bygga bo o. s. v. — Ja, jag vill inte säga mer. Och hon — ja, hon var gubevars rörd och öfvertygad. Nu tiger jag. Jag ser, att du är ond på mig. Det händer nog, att det på det hela taget vore bättre att icke lägga sig i saker, som ej rör en. Jag tänker så ibland; men ibland så... — Ja, farväl! Du kommer nog att förlåta mig sedermera.»

Den följande dagen var regnig och ruskig, men fram mot middagstiden blef det uppehållsväder.

Då Elin efter middagen stod i begrepp att begifva sig ner till den villa, där hon bodde tillsammans med sin farbror och faster, gick doktor Stening fatt henne och föreslog en promenad ned mot sjön. Hon följde villigt med, och de satte sig på ett par stenar i lä bakom en sandkulle och lyssnade till böljornas slag mot stranden.

Gårdagens samtal med Lisa var som bortblåst. Elin hade under ett par timmar varit gripen af en häftig harm och ovilja mot Lisa, men hon tillbakaträngde snart hvarje känsla af misstro mot doktor Stening. Lisa hade handlat uselt. Hvem visste, om hon ens talat sanning. Elin's hängifvenhet för honom var så fanatisk, så blind och så öfverspänd, att den icke lät sig rubbas.

Allt det obehag och all den harm, som förorsakats af Lisas ord, förjagades ur Elin's sinne, då hon med hänryckning lyssnade till den unge doktors vackra, poetiska uttåg öfver sin kärlek till hafvet och en sin resa som skeppsläkare på en korvett.

Det var kyligt; de reste sig efter en stund och anträdde återfärden.

»Hör ni, så underligt och höstligt det susar i granarne?» frågade doktor Stening, då de kommit ett stycke in bland träden. »Hvilken stämning af vemod och flyktande glädje det frammanar.»

Elin kände ett plötsligt styng af smärta i hjärtat.

»Ja, sommaren är förbi — för mig. Hösten ligger framför mig, ensam, tung och grå.» Han var sentimental och högstämnd och brukade vanligen gifva sina små erotiska äfventyr en vacker upplösning.

Hennes blåa ögon fördunklades, och, vid hans härdiga blick, sänktes de tunga ögonlocken.

»Ibland vore jag färdig att önska, att jag aldrig träffat er — men ibland tror jag, att minnet

af er skall komma att lysa upp hela mitt ensliga lif. — Huru lycklig jag midt i min saknad skulle känna mig, om den minsta lilla vrå i ert hjärta och minne kunde blifva mig beskärd.»

Han betraktade henne alltjämt. Slutligen slog hon upp ögonen med en blick af något så spörjande och intensivt i uttrycket, att den fordrade en förklaring, och han fortsatte:

»Jag får icke ens söka att binda en kvinnas öde vid mitt; det finnes en makt, penningen, och för den har jag köpt mig läkarens sköna kall; men på bekostnad af all möjlighet att kunna få bygga ett bo...»

Under den sista meningen hade hon stirrat på honom med vidöppna ögon. Det var samma fras, som Lisa i går citerat. Hon tvärstannade alldeles förkrossad. De befunno sig inne i badhusparken, helt nära den väg, som förde upp mot villorna. Han blef förvirrad öfver uttrycket i Elin's ansikte, men han var en alltför rutinerad kurtisör för att förlora besinningen.

»Å, Elin, ni får inte tänka» — började han. Ljudet af hans röst gjorde henne utom sig. Hon tänkte hvarken på sin värdighet eller på den föreställning han kunde få om henne, utan började springa från honom i riktning mot villorna.

Då fru Holm vid sjutiden kom in i sina rum, fann hon Elin liggande på en soffa. Ögonen glänste, kinderna brunno, och hon hade stark feber. Fastern tvingade henne att intaga sängen — det vore ju förskräckligt, om hon skulle sjukna så här vid en badort! Vid åttatiden var fru Holm så orolig, att hon skickade sin man efter läkaren.

Ingeniör Holm återkom efter en stund med det besked, att doktorn nyss rest bort i sjukbud och ej vore att vänta hem förrän midt i natten. Men han hade träffat på doktor Stening och bedt honom titta in i stället.

»Han får inte komma. Hindra honom farbror.» Elin satte sig med vild beslutsamhet upp i sängen. »Jag tar inte emot honom. Gå och hindra honom, farbror, snälla farbror!» Hon vinkade ifrigt mot dörren.

Farbrodern kastade en frågande blick på sin hustru och gick därpå mot dörren.

Fastern såg förvånad på Elin, och denna brast plötsligt ut i lidelsefull gråt. Hon var ett förklemadt, bortskämdt barn, som aldrig lärt sig själfbehärskningens konst, och som sällan funnit ett hinder mellan sig och sina önskingar. Och hennes stolthet var ej nog stark, för att hon skulle kunna dölja det hjärtasår hon erhållit.

En timma därefter låg Elin i vilda feberfantasier. Fru Holm satt med en ängslig och häpen min bredvid sängen och lyssnade på hvad den stackars flickan yrade om. — Att något måste hafva förefallit mellan Elin och doktor Stening, blef henne nu alldeles klart, och hon började göra sig förebråelser öfver att hafva lämnat den unga flickan allt för mycket åt sig själf och sina jämnåriga.

Det var mycket obehagligt att låta en främmande få höra dessa feberfantasier, men fru Holm blef allt oroligare och skickade slutligen bud och bad att doktorn vid hemkomsten skulle komma och se om Elin.

Vid tolf tiden på natten kom den gamle doktorn. Han undersökte puls och hjärta. Febern var mycket hög, han betraktade frågande fru Holm, då han hörde Elin för tredje eller fjärde gången mumla doktor Stening's namn.

Fru Holm såg brydd ut och kände sig ganska obehaglig till mods, då hon följde doktorn ut i det yttre rummet.

»Hon har inte varit sjuk förut på dagen, säger ni. — Skulle hon möjligen blifvit utsatt för någon häftig sinnesskakning?»

»Inte hvad jag vet,» svarade fru Holm; »men jag vore nästan böjd att tro det.»

»Och har hennes yrsel hela tiden gått i samma riktning som nyss? — Jag är en gammal man med erfarenhet både i mitt yrke och af lifvet. Tala ni tryggt, fru Holm!»

»Jag måste antaga, att något förefallit mellan Elin och doktor Stening.» Hon omtalade den unga flickans häftiga vägran att taga emot honom på aftonen.

»Hm,» den gamle doktorn såg missnöjd ut.

»Hvad slags karl är han?» frågade fru Holm.

»Jag fruktar, att jag hållit allt för litet reda på Elin.»

»Det är nog inte något egenligt ondt med karlen. Ett hvitt plåster är han. Har skrala affärer och kurtiserar allting någon. Jag mötte dem i går nere i strandplanteringen, men inte kunde jag tänka mig en sådan här historia.» Han gick otåligt ett slag öfver golfvet.

»Jag hoppas emellertid, att det skall reda sig redan i morgon. Jag skall skicka ner medicin till er, så fort jag kommer hem. Ni sitter själf uppe? Det blir nog det bästa. Hon har en exal-

terad natur, vår lilla fröken, kan jag förstå. Jag kommer åter tidigt i morgon bittida.»

Den följande morgonen hade febern sjunkit, men Elin fick ej stiga upp.

Då fru Holm efter sin vaknatt gick ned till restaurationen för att äta frukost, kom doktor Stening fram och frågade i ledigt ton efter fröken Holms befinnande. Fru Holms min blef en smula stram, då hon besvarade hans fråga.

Mot middagstiden begärde Elin att få tala vid Lisa Berggren. Efter detta samtal föreföll Elin käckare och yrkede, trots doktors protester, bestämdt på att få stiga upp och gå ut en liten stund på eftermiddagen. Han betraktade den energiska minen å hennes bleka, förstörda, lilla ansikte och började förstå, att det var vaknad stolthet och själfkänsla, som manade henne att bemästra sin smärta och visa sig stark. Detta var ett godt tecken och därför ville han icke motsätta sig.

På hemfärden mötte doktorn sin underläkare. »Jag kommer från fröken Holm, som inte är riktigt frisk.» Den gamle doktorn fixerade den unge mannen tämligen skarpt.

»Och huru är det med henne?» Den unge läkaren kände sig till sin stora harm och förvåning besvärad.

»Jo, hon är bättre nu. Vi gamle läkare äro ju ej riktigt inne i sjukgymnastiken. Är den alltid välgörande för excentrisk hjärtförstoring, tror ni? Famsittande armföring uppåt och hjärt-hackning hörde ju till behandlingen, eller hur? Jag fann emellertid flickan litet klen, så jag fruktade att er prognos ej var riktig.»

Den gamle doktors ton var allvarlig, men hans min var infam, och han inväntade inte svaret på sin fråga.

Följande morgon visade sig fröken Holm vid frukosten nere i restaurationen. Hon var blekare än vanligt, men mera språksam. Hon var nu alldeles kry igen och kunde visst resa i afton, som ämnadt var — svarade hon på sina bekantans undrande frågor.

Då hon gick ut, mötte hon doktor Stening på verandan. Hon bleknade en smula, och han kände sig vid minnet af den gamle doktors ironi oförklarligt förvirrad vid hennes åsyn. Han kunde emellertid ej gå förbi, utan att fråga efter hennes befinnande, det skulle vara allt för besynnerligt efter deras myckna umgänge under sommaren.

»Jo tack, jag är alldeles bra nu.» Elin andades fort.

»Ni försvann så hastigt i förrgår kväll,» sade doktor Stening.

»Ja, jag gjorde det,» svarade Elin med vild energi. »Ni råkade använda en fras, som ni redan förut en gång i sommar lär ha använt till en annan ung dam, hvilken ni förvidit hufvudet på. Som ni hör, är jag uppriktig, då jag medger mitt »svärmeri» för er. Hennes ton blef lugnt ironisk, då hon fortsatte: »Jag erhöi emellertid bot, där jag fick sot; ty jag tror att er känslomhet skall komma mig att ganska snart öfvervinna min dårskap, ehuru det utan tvifvel vore mera romantiskt med ett krossadt hjärta. Ja, farväl doktor Stening. Jag reser i afton, så vi träffas kanske ej mer.» Doktorn rasande i sitt innersta. Hans fåfänga hade träffats på det ömmaste, genom denna ogeneradt rättframma bekännelse. Hon skulle aldrig kunnat finna en bättre revanche.

»Ni föreföll mig som ett sådant godt och oerfaret barn, men,» hans röst lät uppretad och osäker, »det måtte varit någon beställsam...»

»Ett beställsamt öde, som kom ett godt och oerfaret barn till hjälp! Möjligen det! Farväl!»

»Hon räckte honom sin hand, som han brydd och tveksamt fattade. Han ville säga något, men hon böjde beslutsamt på hufvudet, och i nästa ögonblick var hon borta.

Unga Elin Holm höll sig käck hela dagen, men på natten, då hon blifvit ensam i sin hytt, grät hon bittra svidande tårar öfver sin första grymt krossade ungdomsillusion.



MED ANLEDNING AF ARTIKELN »TUBERKULOSHEM»

vill undertecknad härmed bedja Iduns läsarinor behärta de obotligt bröstsjukas ställning.

Låt oss sätta oss in uti, huru de obotliga ha det. För dem stängas sanatorier, lasarett, luftkurorter och därjämte bli de oftast uppsagda från sina bostäder.

BILLIGAST I SVERIGE

sälja vi 1:ma Svensk Nickel & Nysilfver till privatpersoner. Vår priskurant erhålles gratis från våra ombud eller direkt från oss. Driftiga agenter antagas på alla platser efter korrespondens med Nordiska Fabriks- & Handels-Magasinet, Stockholm.

Anhöriga nekast att mottaga dem, såvida de ej skola bli uppsagda.

Många sjuka stå också ensamma i lifvet. Hvar skola de taga vägen?

Alla veta vi, huru det går i fattiga, trångbodda familjer, där lungsoten en gång börjat. Ofta se vi under loppet af några år hela familjer dö ut.

Detta kunde i många fall förekommas, om den, som först sjuknade, fick vård på ett sjukhus.

Då difteri eller annan epidemi utbryter isoleras de sjuka på särskilda sjukhus.

Lungsoten kräver ju långt flera offer och ändå ser samhället i lugn på, huru den ena ungdomsskaran efter den andra skördas af lungsoten.

Kostnaden för sjukhus blir nog stor, men jag undrar, om ej den nationalförlust, som drabbar landet genom lungsoten, är långt större.

Må de af Iduns läsarinna, som hafva fäder eller anhöriga i kommunalstyrelsen, söka inverka på dem, så att sjukhus för obotliga snart måtte komma till stånd.

Detta blir ju ock till gagn för de friska.

Till sist en bön. Varen ej onödigt grymma mot de sjuka! Deras börda är tung nog ändå.

S.

»EN KVACKSALFVAREKUR.»

UNDER ofvannämnda rubrik läste jag häromdagen i allas vår tidning Idun en artikel, däri en ädel kämpe drager i härnad mot det månghöfdade odjur, »modet», som beröfvar oss kvinnor snart sagdt all ro och trefnad i lifvet.

Den kvinna, som känner sig själf och sina medsystrar, måste i all sannings och rimlighets namn medgifva, att hvarje slag den djärfve kämpen utdelar mot vår fiende är riktadt mot hjärtat, för att desto säkrare tillintetgöra.

Striden blir dock både hård och långvarig och en kämpe mäktar ej döda. Nej, en hel här af tappre, ädle kämpar måste ut i kampen, förklara det månghöfdade odjuret krig på lif och död.

Sveriges kvinnor skola ej dådlöst åse striden, utan djärfvt flocka sig omkring sina befriare och med sina krafter bidra till dess lyckliga utgång.

Det är ej sannt, att vi kvinnor älska modet med alla dess nyckfulla skiftningar, ännu mindre är det för oss en leksak. Kvinnor med förstånd och hjärta frukta denna »leksak», mer än de våga uttala, och sucka efter befrielse från en tung börda. Ty det gifver oss ingen tillfredsställelse att gå i ledband som små mopsar och ryckas hit och dit af »moderrotningens» många vidunderliga hugskott.

Upp, Sveriges kvinnor, till kamp emot utländskt mode, skrifven själfva eder lag! Låtom oss rycka ur förtryckarens hand järnspejaren, som han sköningslöst svingar öfver oss, den spira, som jagar så mycken ro och trefnad från våra kära, svenska hem.

Ett varmt tack till den ädle kämpen för en god sak och en varm bön till alla riddersmän, att de ville med hjärta och arm hjälpa oss i vår kamp mot utländskt förtryck.

EN SVENSK KVINNA.

EN VEDERGÄLLNINGSPÅRÅG.

JEG HAR med megen interesse läst artiklen: »De nygifta samtala» i Iduns nr 23. Det vilde ubetinget være til megen nytte, hvis flere hjem på lignende måde vilde åbne sig for ugifte. Men her kommer vi til en sag, der gør sig desto mere mærkbar, jo mindre vedkommende familie har i indtægt: hvorfor skal hjemmene påtage sig denne udgift? Eller for at stille sagen klarere. Lad os forudsætte to personer med samme indtægter, den ene gift, den anden ikke. Nu skal altså den ene, der måske foruden hustru også har børn at forsørge, tillige modtage den anden, der kun har sig selv at forsørge. At man kan leve billigere som ungkarl end som gift er ubestrideligt, skönt man undertiden hører det modsatte. Hertil kommer på den anden side at flere ungkarle ikke holder af at komme i familjer, da de generer sig ved stadig at nyde gratis gæstfrihed. Gifte folk, der omgås hverandre, fordrer dog, at deres gæster ved lejlighed »gør gengæld».

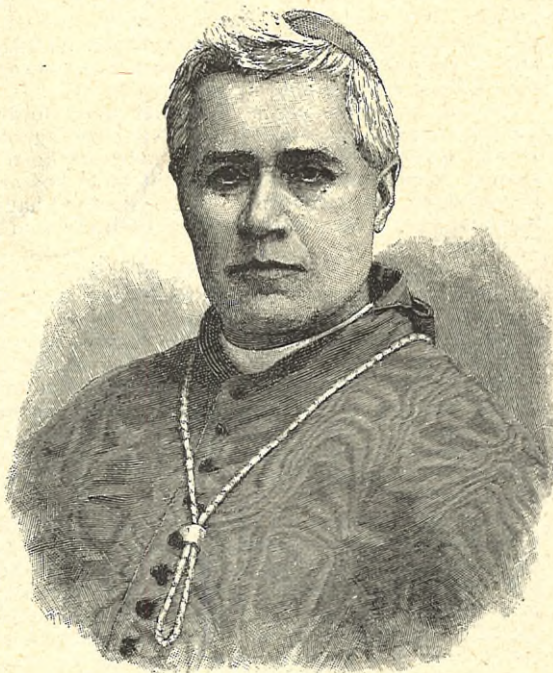
Men hvorledes skal en ungkarl »gøre gengæld»? Det skulde glæde mig meget, om Laura Fitinghoff vilde vise mig og andre den bedste og mest takfulde måde at kunne gøre dette på. En ungkarl vilde da med større frimodighed kunne deltagelse i familjelivet.

Helt anderledes bliver forholdet naturligvis, når en »pappa» har giftelystne døtre og derfor søger at drage passende svigersønner til huset.

Med tak for optagelsen

GEORG IRKUTSK.

DEN NYVALDE PÅFVEN.



PIUS X.

JUST I PRESSLÄGGNINGSMINUTEN när oss från Rom telegrafisk underrättelse, att kardinal Giuseppe Sarto af konklaven valts till påfve och förklarar sig taga namnet Pius X.

JÄRTECKNET. NOVELL AF CHICOT.

(FORTS. FRÅN FÖREG. N.R.)

SEDAN greps jag omedelbart härefter af en känsla af högmod. Ja, det var högmod och icke mod.

Skulle jag, en tämligen upplyst och intelligent ung man, hylla vidskepelsen och inför dessa karlar, som jag nog märkt hade sett ned på mig med den brutala styrkans öfverlägsenhet på grund af att mina kroppskrafter ännu icke kunde mäta sig med deras, visa mig dela deras skälvande rädsla? Nej, bort det!

»Pumpa på! Hvad glo ni efter?» röt jag och fattade i och med detsamma tag i ena ljustaken och sprang fram till trappan mot vandrigen.

»Gå inte dit! Gå för Guds skull inte dit!» skreko karlarna, alldeles handfallna af förskräckelse.

»Pumpa ni, edra stackare!» röt jag föraktligt. Nu skulle jag ha gått dit in, om än tusen onda andar huserat därinne. Ty sådant var mitt humör den tiden. Jag tyckte om att få skrodera.

Jag gick också ditin utan bäfvan för tillfället, full af begär att visa, att jag icke fruktade några spöken. Hade jag varit ensam, skulle jag troligen icke gjort det.

Jag lyste mig omkring därinne med danken så godt jag kunde. Där syntes ingenting förändradt. Icke ett spår efter något slag eller någon nedhvälfning. Det fanns ingen synlig orsak till det nyss hörda bullret.

Jag gick ned i bryggeriet igen. »Det är ingenting,» sade jag så lugnt jag kunde.

Karlarna betraktade mig häpna, men återtog tiggande pumpningen.

Knappt hade pumpstångens entoniga rassel fortgått en stund under andlös tystnad, förrän det åter dundrade till därinne, hemskare, tyngre och mera brakande än förra gången, tycktes det mig.

Genast släppte karlarna stängen och ville springa sin väg. Jag skyndade att låsa till bryggeridörren, stoppade nyckeln i fickan, fattade åter ljustet och störtade uppför trappan. Inkommen höll jag ljustaken rätt upp, lyste åt alla sidor och ropade: »Hvad är det för skälmar, som här hålla till? Kommen fram, så att jag får se er i synen!»

Men allt var tyst och ingenting ovanligt kunde

märkas. Jag gick åt vindstrappan och lyste, men allt var som förr.

»Pumpa ni, så att vi få slut på detta!» skrek jag inåt bryggeriet.

Intet slag af pumpstången hördes emellertid, förrän jag åter kom ut och med bister min mönstrade de skräckslagna männen. De betraktade tydligen mig som ett vidunder af oräddhet och det försonade mig något med det hemska där nere. Men arbetet måste göras, och därför uppmanade jag dem helt lugnt, som om ingenting händt, att åter taga till pumpen.

Och så genljödo åter de dofvade pumpslagen. Ingen yttrade något, men alla sneglade på mig. Jag hade tagit fram klockan. Den var nära elfva. »Raska på, raska på, vi ska väl inte stå här till midnatt», ifrade jag, otålig att få komma ifrån alltsammans.

Det hväsande ljudet i pumpen öfvertygade mig om, att vi icke hade långt ifrån läns, då från mörkret därinne åter brakade en knall, mycket skarpare än de bägge förra. Det lät som om en bomb rasat ned genom taket. Dundret var så starkt, att det borde ha hörts som en explosion på långa vägar.

Karlarna gäfvos till ett rop af förskräckelse och slutade pumpa. En af dem smög sakta fram till mig och hviskade så darrande, att jag knappt kunde uppfatta det: »Låt oss för allan del gå härifrån. Det kan väl herrn höra, att här inte står rätt till.»

Så tyckte jag nog också, men jag var ansvarig för att ölet skulle komma upp och fick icke ge vika för någon fruktan, motiverad eller omotiverad. För att visa mina män, att det icke var något farligt, huru sällsamt och fasansfullt det än lät, skyndade jag för tredje gången in med ljustet. Nej, allt var sig likt. Oaktadt jag kände mig allt mera kuslig till mods, kunde jag icke afhålla mig från att högljudt kalla på alla onda andar därinne och utmana mörkrets makter, för att sätta mig i respekt hos karlarna därute.

»Det är ingenting,» sade jag makligt utklifvande, »åtminstone ingenting, som rör oss, go vänner. Utan pumpa nu bara upp den skvätt, som är kvar, så få ni gå hem och lägga er på ert öra.»

Jag tog själf med ett tag i pumpstången och snart hade vi läns. Det stod icke på, förrän arbetarne med synbar lättnad knallade ut genom porten, likt en samling döfstumma.

För mig var dagsverket ännu dock icke slutadt. Jag skulle placera termometern i ett hörn af kylskeppet och purra sköljerskan, som skulle vaka öfver natten.

Hon satt i köksspisens och sof, det visste jag från föregående brygder. Det var således blott för mig att gå diagonalt öfver gården. Jag sträfvade också tappert mot den ursinniga blåsten, som utan hinder stormade fram genom den gamla trädgården. Jag kände mig nästan belåten öfver att isas af den kalla snövinden, som dock var ås naturlig mot det förskräckliga och oförklarliga, som nyss händt inne i bryggeriet.

Under det jag gick framåt mot köket, hvars fönster upplystes kient af en liten lampa med rofolja, kom plötsligt liksom en tung vigg genom luften med ett hväsande ljud. Jag tyckte något fladdrade framför mig just som jag var nära ett af de gamla träden, där det surrande slog ned i marken alldeles framför mina fötter.

Jag stod därute under trädet länge som förlamad. Någon kroppslig plåga kände jag icke. Men jag var alldeles ifrån mina sinnen. Slutligen gick jag mekaniskt fram och öppnade köksdörren.

Därinne satt skölj-Anna som vanligt och sof, hopkrupen på spisen. Det var en mager, knotig, gammal, ogift kvinna, nästan karlavulen, omgjord med ett stort förskinn. Jag ruskade henne i armen. Sofvande blott »på aga», som det heter om dem, hvilka vänta att bli purrade hvad ögonblick som helst, vaknade hon genast och blef klar med detsamma.

»Haf ögon och öron väl öppna i natt,» sade jag så lugnt jag kunde, »jag tror inte allt står rätt till därnere i bryggeriet.»

»Såå.» Hon satte i mig sina fiskögon. »Så herrn har hört dem, han ock? Det bådär emot något, ska jag säga, det slår aldrig felt.»

»Har Anna hört något, hon också?»

»Inte i år, men i fjol hörde jag dem någe nog. Nog hörs dom, när dom sätter till, det är inte fråga om det. Men det bådär alltid mot någe.»

»Har det händt Anna något märkvärdigt, när Anna hört något sådant?»

»Hva ska det hända mej stackare? Det gör mej hvarken till eller ifrån, om det så dundrade och sjallade både natt och dag.»

Som den slöa, gamla kvinnan icke tycktes kunna upplysa något i hvad som slagit mig med så mycken skräck, så gick jag, följde noga husets

vägg och smög in på kontoret, som var mitt sofrum, men där jag denna natt icke kunde få en blund i mina ögon.

*

Följande morgon vid frukostbordet omtalade jag för familjen nattens händelser. Jag kanske öfverdref något vid skildringen af utmaningarna mot de mörka makterna i »vandringen». Herr Hagman sade som vanligt ingenting om hela saken, frun såg sorgsen och förfärad ut, men dotterns, Klaras, ögon brunno af hänförelse öfver, att hon satt bredvid en, som utvecklade så mycket mod. Ändtligen hade hon funnit en af dessa hjältar, om hvilka hon så mycket läst och beundrat. Det märktes tydligt, ty barn som hon var, lade hon icke band på sig.

Knappast hade jag kommit in på kontoret, förrän min mor anlände, klädd i svart och med långt kruslor, hvit bred krage på halsen och fajnetter vid handlederna, sådan den tiden djup sorgdräkt skulle vara.

Jag fasade till, men kunde inte förstå, efter hvem hon kunde bära så djup sorg. Med tårar i ögonen omtalade hon då, att moster Elisabeth dött plötsligt af slag klockan mellan elfva och tolf förliden natt och tillade, att det var väl för henne (mamma), att hon hade kvar sorgdräkten efter min far, såsom fruntimren ju alltid främst tänka på.

Detta dödsfall, som beröfvade oss vår enda, närmaste frände, gjorde mig visserligen sorgsen, men förundrade mig ändå mera, emedan hon befann sig i sin bästa ålder och jag hade skilts vid henne frisk och sund för blott ett par dagar sedan. Hon var dock ganska korpulent, så att ett slaganfall icke hörde till det otänkbara.

Detta dödsfall förändrade alldeles våra omständigheter. Moster var, som jag sagt, icke så litet förmögen, mycket mer än vi någonsin hade trott. Ytterst ordentlig och försiktig, hade hon också gjort ett testamente, hvori hon föreskref, att mamma skulle få öfvertaga affären och till mig anslogs en viss summa, under uttryckligt villkor, att jag skulle därför genomgå en ordentlig kurs i bryggerinäringen.

Härigenom öppnades för mig en helt annan bana. Jag måtte af moster icke allenast ha ärfvt detta anslag, utan äfven hennes praktiska ande. Jag insåg klart min väg och handlade genast därefter. Att fortsätta hos Hagman kunde icke falla mig in. Där var jag blott en dräng, som ännu ej fått det ringaste hum om yrkets teori; men så mycket insåg jag, att den metod, som följdes där, var i hög grad primitiv och föråldrad. Därför beslöt jag att fara öfver till Tyskland, ölets egentliga hemland och hvarifrån hvarje ordentlig bryggmästare den tiden kom.

Fortuna tycktes hädanafter småle emot mig i allt hvad jag företog mig. Händelsen gjorde, att min gamle lärare i lefvande språk vid gymnasiet hade varit i München för att studera tyska och därunder blifvit god vän med en bryggare Michel,

som hade ett mindre bryggeri och gaf undervisning åt blifvande bryggmästare och ansågs för den skickligaste i facket på den tiden. Af lektorn fick jag ett varmt rekommendationsbref och reste så till Bayern.

Där gick mig allt väl i händer. München är en gammal, treflig stad, i synnerhet den delen, som ligger vid bryggerierna och lagerbierkällarna, där de gemytliga borgarna sitta vid sina ölsejdlar kvällen lång, pratande och politiserande. Jag trufdes väl med detta godmodiga folk, lugnt, måttligt och förnöjsamt, som icke har några högre vyer, men glädes anspråklöst åt sin stilla tillvaro.

Också stannade jag i Tyskland hela tio år, konditionerande på åtskilliga platser, där jag öfverallt trufdes väl och öfverallt lade märke till samma förnöjsamhet och jämna fit både hos arbetsgifvaren och arbetarne. Jag önskade vi hade förhållandena i det fallet så långt bättrade som i Tyskland.

Jag vistades i Augsburg, då jag träffades af ett bref från min mor, som underrättade att herr Hagman och hans fru plötsligt afidit samt att deras dotter nu stod alldeles hjälplös, utan att veta hvart hon skulle vända sig. Min mor meddelade mig i förtroende, att dottern, med hvilken hon blifvit alltmåra intim, på senare tiden i högsta grad önskade, att jag skulle återvända och öfvertaga skötseln af bryggeriet. »Kanhända», bifogade min mor in ett postskriptum, »kan du få öfvertaga alltsammans.»

Jag var nog inte så lifvad för att återvända, som min goda mor måhända inbillade sig. Jag hade det bra i Tyskland, mötte öfverallt hyggligt och villigt folk hvart jag kom och hade min rikliga inkomst, ty jag blef snart bekant som en skicklig bryggmästare, och sådana äro alltid efter-sökt, huru stor konkurrensen än annars må vara.

Men tanken på att blifva min egen låg också stark hos mig. Och detta är omöjligt beträffande bayerska bryggerier för den, som icke är stor kapitalist. Men här var nu ett mindre bryggeri och det fanns ju möjlighet till att jag skulle få arrendera det för skapligt pris. Därför sade jag Tyskland farväl och för skyndsamt hem.

Min mor mottog mig naturligtvis med förtjusning och granskade min väldiga figur med beundrande blickar. Morsgumror äro ju så svaga för enda pojken! Jag hade verkligen lagt ut betydligt. Det verksamma lifvet och det lätttryckna ölet i Tyskland bildade en kraftig ras, tro mig. Jag var verkligen en ståtlig karl på den tiden, om jag så skall säga det själf, fullständigade gubben, i det han reste sin satta, mäktiga gestalt.

Min mor öfverraskade mig med upplysningar rörande dödsfallet, som jag näppeligen kunnat ana. Herr Hagman hade nämligen icke blott »hastigt afidit». Man hade funnit honom hängande i just den där »vandringen», där jag hört det för »ärliga bullret. Och strax efter denna hemska upptäckt hade hustrun tagit gift. Ingen kunde begripa anledningen till denna fruktansvärda ka-

tastrof. Den ekonomiska ställningen var, så vidt utomstående kände den, utmärkt god, och några missälligheter mellan makarna hade ingen kunnat märka. Äfven jag blef högeligen bestört öfver min förste principals öde, ehuru jag tillföljde hans inbundna karaktär nog kunde tro honom om lieta af hvarje.

Jag ville icke lyssna till min mors pratlystna försäkningar i afseende på dottern, att hon stode att taga som på hyllan. Jag hade visserligen ingen tidigare förbindelse, som låg mig i fatet. Men kvinnor voro för mig ännu ett okänt, hvarför de, troligen till följd af min lifliga verksamhet, aldrig egentligen intresserat mig. För öfrigt, var det sant hvad mamma insinuerade, beredde mig ett sådant sakernas tillstånd icke det nöje mamma i sin moderliga egoism inbillade sig. Ty då skulle ju hela mitt lifs kärlekshistoria icke blifva stort mera än en tom formalitet, passerad under falsk tilljordhet. Och jag var dock ännu för mycket estetiker och känslomänniska för att låta den saken passera på det banala sättet.

Så att jag väl kan säga, att jag var på förhand intagen mot fröken Hagman, då jag jämte min mor strax efter ankomsten begaf mig upp till det gamla bryggeriet. Min mor skyndade in i boningshuset för att signalera min ankomst, förmodar jag. Men jag gick till vänster in i bryggeriet.

När man efter lång frånvaro återser gamla ställen, där ens ungdom förflutit, plägar man vanligen, som jag tror, fyllas af angenäma, något vemodiga känslor. Men ingenting sådant erför jag här. Allt föreföll dystert och hemskt. Intet arbete försiggick och den gamla »vandringen» sturrade tyst och hemlighetsfull emot mig genom den tränga dörr. Den gamla trädgården föreföll mera ovårdad än någonsin, nu då jag kommit direkt från Tyskland, där man särskildt lägger an på att hålla sina trädgårdar så fina som möjligt. Allt här tycktes mig motbjudande, fattigt och ödsligt, jag, som nu under tio år varit midt uppe i den mest brusande verksamhet bland de modernaste inrättningar i de stora bryggerierna, omgifven af bullrande maskiner och andlösa arbetare.

Men var det höst och dysterhet därute, så möttes jag inne i boningshuset af så mycket mer strålande vår och lifsglädje. I soffan satt bredvid min mor en smärt, frisk, rodnande skönhet. Lik en nyss utslagen rosenknopp. Det var dottern, den föråldralösa Klara, hvilken redan som barn sett så intressant ut. Nu hade hon utvecklats sig till den mest tjusande kvinnliga företelse. När jag plötsligt befann mig midtemot denna eteriska varelse, bortbläste med ens alla mina dumma hänsyn. För första gången kände jag mig blyg. Huru? Skulle denna praktblomma verkligen dofta för mig ensamt? Det vore för orimligt. Mammans förklaringar vore idel tokprat, alstradt af den moderliga ömhetens blinda kärlek för ende sonen.

(Slut i nästa nr.)

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN,

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 9—15 AUG. 1903.

Söndag: Kräftsoppa; blomkål med parmesanost; hammelsadel med portug. lök och potatiskroketter; jordgubbar med vispad grädde.

Måndag: Grilltadt buljongskött med stufvade sockerärter; krusbärs-soppa med skorpor.

Tisdag: Morotspur; stekt helgeflundra med champignonsås.

Onsdag: Bräckt skinka med spenat; hafresoppa med hallonsylt.

Torsdag: Kalops med potatis; smultron med mjölk.

Fredag: Fläskpannkaka; soppa på rödvin.

Lördag: Kalkfyckling med potatis; filbunke.

RECEPT.

Kräftsoppa (f. 6 pers.). 6 lit. vatten, 2 dcl. groft salt, 2 tjug medelstora kräftor, 1 hg. risgryn, vatten, salt, 1 stor morot, 1/4 portug. lök, 1 dcl. maderia, 2 1/2 lit. fisk — eller köttbuljong, peppar, salt, 1 msk. färskt smör (20 gr.). Croutons eller quemeller af fiskfärs.

Beredning: Kräftorna sköljas väl, läggas i kokande, saltadt vatten och få koka omkr. 20 min., ell. tills skalet lätt lossnar, hvarefter de upptagas med hälslef och få afrinna. Kräftorna rensas, stjärtar och klor skäras i tärningar och läggas i soppskålen. Risgrynen skållas och förvällas i kokande, saltadt vatten, tills de äro mjuka, då de silas upp och stötas jämte kräftskalens f stenmortel. Moroten skrapas, sköljes, skäres i fina strimlor och påsättes jämte löken och vinet i buljongen att koka mjuk. De stötta kräftskalens läggas i och soppan ställes på svag eld 1 tim., under det den ofta röres om med trä-slef, men får ej »koka». Soppan passeras därefter genom sikt och upphettas i vattenbad samt afsmakas med kryddorna. Det kalla smöret tillsättes och soppan hälls öfver kräftstjärtarna i soppskålen.

Den serveras med croutons (stekt bröd i tärningar) ell. quemeller af fiskfärs.

Behöfver soppan färgas, bör detta ske med kräftsmör eller tomater och ej med karmin.

Blomkål med parmesanost (f. 6 pers.). 3 vackra blomkålshufvuden, vatten, ättika, 2 msk. hvetemjöl, salt, 2 msk. smör (40 gr.), 3 msk. mjöl, 6—7 dcl. blomkålsspad, salt, peppar, (socker), 2 äggulor, 150 gr. riven parmesanost, 3 msk. fint stötta skorpor.

Beredning: Blomkålen rensas, lägges i ättikblandadt vatten (1 msk. ät-

tika till hvarje lit. vatten) och hvetemjöllet strös öfver, hvarefter blomkålen får ligga 1 tim. Kålen tages upp, sköljes väl och sättes på i kokande, saltadt vatten (kort spad) och får koka, tills en vispkvist går lätt igenom. Den upplägges genast på ett eldfast fat ell. ock på ett fat af nickel, och spadet tillvaratages. Smör och mjöl sammanfräsas, kålspadet tillsättes litet i sänder, under flitig rörning, hvarefter säsen får koka 15 min. Den afsmakas med kryddorna, och de uppvispade äggulorna, jämte hälften af osten tillsättes, och säsen får sjuda men ej koka.

Den hälls öfver blomkålen, som därefter beströs med resten af osten och de fint stötta skorporna samt sättes in i ugn. omkr. 15 min., eller tills den fått vacker gulbrun färg.

Den serveras som mellanrätt.

Hammelsadel (f. 6 pers.). 2 1/2 kg. hammelsadel, 2 msk. smör (40 gr.), 1 msk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 lit. buljong, eller vatten. 3 stora portug. lökar, vatten, salt, 3 msk. smör (60 gr.). Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 1 1/2 msk. mjöl, köttjus.

Beredning: Hammelsadeln, som bör ha hängit 6—8 dagar allt efter årstiden, bultas väl och tvättas med en duk, doppad i hett vatten. Det mesta fett på ryggen och njurarna tages bort, och rebenen knäckas så, att slaksidorna kunna skäras bort, eller vikas upp, då sadeln ombindes med snöre, förut dop-

padt i hett vatten. Smöret brynes i en långpanna, sadeln lägges i och sättes in i ugnen. Då den är vackert brynt, saltas och peppras den och spådes med den kokande buljongen. Den öses öfver och spådes omkr. hvar tionde min. och får steka i god ugnsvärme 1 1/2—2 tim. Köttet serveras på sadeln, skuret i tunna skivor och garneras med potatiskroketter samt brynt lök. Löken skalas, förvällas i saltadt vatten och skäres i klyftor, hvilka brynas i smöret.

Till säsen fräsas smör och mjöl, köttjusens silas och skummas och tillsättes litet i sänder, under flitig rörning, hvarefter säsen får koka 10 min. och af smakas.

Stekt helgeflundra (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. helgeflundra, 2 tsk. ättika, 1 kkp. smörsalt, 3 lit. vatten, 3 msk. smör (60 gr.), 3 msk. stötta skorpor, 3 kkp. kokande vatten.

Beredning: Fisken skrapas, sköljes väl och den mörka sidan skållas med hett vatten. Den ingnides därefter med ättikan och får ligga i vattnet, tillsatt med saltet, omkr. 1 tim. Fisken tages upp och klappas in i en fiskhandduk samt skäras på den sida, som skall ligga upp. En långpanna smörjes mjöl 2 msk. smör, fisken lägges i och belägges med resten af smöret, fördelat i små flockar och beströs med de stötta skorporna. Den sättes in i varm ugn och brynes väl, hvarefter den spådes med kokande vatten och öfveröses hvar

tionde minut. Till stekningen åtgår 3/4 tim. Fisken upplägges på fat och garneras med citronskifvor och persilja samt serveras med champignonsås.

Fläskpannkaka (f. 6 pers.). 3 kkp. mjöl, 1/2 tsk. salt, 3 ägg, 1 1/2 lit. gräddmjöl, 2 hg. lätt saltadt fläsk.

Beredning: Mjöllet siktas i ett fat och blandas med saltet. Äggen vispas tillsammans med mjölken och nedrörs med slef, i mjölet, litet i sänder, så att smeten ej blir klimpig. Den bör därefter stå ett par tim., så att mjölet får svälla. En stekpanna upphettas långsamt. Fläsket skrapas, skäres i fina tärningar, lägges i pannan och stekes gulbrunt samt upphälles jämte flottet.

Pannan gnides noga med rent papper, så att saltet kommer bort, och fettat hälls åter i. Pannkakssmeten röres om väl och hälls i stekpannan, hvarefter fläsktärningarna lägges och pannkakan gräddas vackert gulbrun i god ugnsvärme. Soppa på rödvin (f. 6 pers.). 1/2 kkp. röda sagogryn, 2 lit. vatten, 1 1/2—2 kkp. krossocker, skalet af 1/2 citron, 3 dcl. rödvin, 1 kkp. röd vinbärssaft.

Beredning: Sagogrynen sköljas och påsättes i kokande vatten tillika med sockret och citronskalet. När grynen äro klara, tillsättes vinet och saften. Soppan serveras genast med skorpor ell. biscuit.

